

Støtte gjennom stormen

En kvalitativ oppfølgingsstudie av sosiale relasjoners betydning for personer som har vært utsatt for negativ medieomtale

Ulla Marie Vidvei

Master i psykologi

Psykologisk institutt

UNIVERSITETET I OSLO

Mai 2011

Forord

Denne oppgaven er et resultat av et læringsrikt år med prosjektet ”*I offentlighetens søkelys*”. Min motivasjon for denne undersøkelsen var å få bredere kunnskap om sosiale faktorer ved negativ medieeksponering. Arbeidet har gitt meg en bedre forståelse for hva personer går i gjennom, og hvilken påvirkning, både positiv og negativ, mennesker rundt kan ha. Prosessen har vært krevende, men også veldig inspirerende og lærerik.

De som har gjort denne undersøkelsen mulig er informantene. Tusen takk til alle som stilte opp for prosjektet en gang til, og for at vi fikk lov til å ta dere med tilbake til en tid som var vanskelig for mange. Videre vil jeg takke Janne Wiken Halvorsen og Hilde Stensrud for godt samarbeid og faglig støtte, og Kathrine Tusset Jensen for oppmuntring og gode samtaler.

Jeg vil også rette en spesiell takk til min veileder Fanny Duckert for gode og læringsrike tilbakemeldinger.

Ulla Marie Vidvei

05.05.2011

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	1
Teoretisk bakgrunn	5
Sosiale relasjoner	5
Sosial støtte	6
Når sosial støtte virker negativt	6
Mottatt og forventet støtte.....	8
Sosial støtte ved stressende hendelser.....	9
Ulike typer støtte.....	10
Sosial støtte på arbeidsplassen	12
Metode	13
Intervjuguiden.....	13
Informantene	13
Intervjuet	14
Transkriberingsprosessen.....	15
Analysen	15
Etiske betraktninger	16
Metodiske betraktninger	17
Resultater	18
Kort presentasjon av informantene	18
Kort sammendrag av de som ikke deltok på oppfølgingsintervjuet.....	22
Hvordan har det gått med informantene?.....	24
Hvilken rolle spilte familien?.....	24
Ektefellen som støttespiller	25
Ektefellen som belastning	26
Barna	30
Hvilken rolle spilte venner?	32
Venner som støttespillere.....	33
Venner som belastning.....	34
Hvilken rolle spilte ukjente?	35
Ukjente som støttespiller.....	35
Ukjente som belastning.....	36

Hvilken rolle spilte arbeidsplassen?.....	40
Arbeidsplassen som støttespiller	40
Arbeidsplassen som belastning.....	43
Diskusjon	45
Konklusjon.....	49
Implikasjoner	50
Vedlegg A	55
Vedlegg B	58
Vedlegg C	59
Vedlegg D	60

Sammendrag

Formålet med denne undersøkelsen var å få mer kunnskap om hvordan sosiale relasjoner blir påvirket av negativ medieomtale. Det andre formålet var å se på betydningen av sosial støtte. Vi etterintervjuet mennesker som ble negativt omtalt i media for 4-5 år siden. Mine hovedproblemstillinger var: Hvilken rolle spilte sosiale relasjoner under den akutte fasen og i tiden etterpå? Hvilken betydning hadde sosial støtte?

I undersøkelsen brukte vi et kvalitativt forskningsdesign. Vi benyttet analysemetoden temaanalyse. Grunnlaget for analysen var semistrukturerte intervju med 14 personer som hadde vært gjennom en negativ medieomtale, og kriteriene for at de ble valgt ut var at de hadde stått midt i en negativ medieomtale ved det første intervjuet. Datainnsamlingen og analysene pågikk i et år, primært et halvt år til hver av delene. Undersøkelsen viste at de sosiale relasjonene ble påvirket både negativt og positivt av den negative medieomtalen. De fleste opplevde at de fikk støtte fra andre, og både familie, venner, ukjente og arbeidsplassen ble nevnt.

Familien var den primære kilden til støtte, men mange opplevde også at bekymringen for familien påvirket relasjonen negativt. Ukjente mennesker ga støtte ved å vise at de ikke var enig med medias unyanserte bilde, imidlertid gjorde denne velmente støtten at informantene ikke fikk pause fra saken. Hos de som støttet gjennom å vise omsorg, bekymring, faglig innsikt og gode diskusjoner ble relasjonen opprettholdt. Relasjonen til dem som ikke ga støtte ble berørt negativt. Dette gjaldt mennesker som enten trakk seg tilbake eller sviktet, men også ved at aktører som arbeidsplassen eller fagforeningen ikke tok medansvar i situasjonen.

Innledning

”Du er nødt til å ha noen mennesker omkring deg. Blir du alene i en sånn situasjon blir du ekstremt sårbar, fordi du får ikke hjelp til å sortere. De må gjerne korrigere deg og sånt, men de må ville deg vel. Vi lever jo av enkle ting ikke sant, anerkjennelse og det å bli sett. Det er veldig viktig i en sånn situasjon. Kjempeviktig! Helt åpenbart”.

-Rolf

Christensen, Waldahl & Weisæth (2007) tar i sin artikkel opp at det er mangel på kunnskap om de helsemessige effektene som følger av å bli utsatt for sterk negativ personfokusering i mediene. Det har vært publisert lite forskning på temaet, og det er vanskelig å måle den psykiske belastningen som følger slik medieomtale. I dag retter mediene oppmerksomheten mot mennesket som helhet, der både personlige egenskaper og karaktertrekk blir tatt frem og omtalt negativt, og ukritisk. Det er ikke bare personene som omtales i media som blir berørt av den negative omtalen. Det sosiale nettverket rundt rammes også. Flere har fortalt at det var det verste med å bli uthengt i media (Karlsen, 2006; Røed, 2007). Det trengs mer kunnskap om dette emnet for å forstå mer om hvilke følger negativ medieomtale fører med seg.

Bakgrunn for studien

”I offentlighetens søkelys” er et forskningsprosjekt ved Psykologisk Institutt i Oslo som kartlegger stress og mestring hos personer som utsettes for kritisk medieomtale. Prosjektet startet først opp i 2003. Hittil er det levert 12 hovedoppgaver, og i 2011 er vi ytterligere fire studenter som leverer våre masteroppgaver under prosjektet. Vår forskergruppe har gjennomført oppfølgingsintervjuer med et utvalg av prosjektdeltagerne for å fokusere på langtidseffekter av negativ medieomtale. Vi har valgt ulike temaer og vinklinger, og dette har resultert i tre ulike oppgaver med utgangspunkt i samme datamateriale. I denne undersøkelsen har jeg fokusert på hvordan deltagerene opplevde de sosiale relasjonene under og i etterkant av medieomtalen. Samt hvilke erfaringer og tanker de har omkring sosial støtte siden de ble intervjuet forrige gang.

Tidligere oppgaver under prosjektet har funnet at relasjonen mellom personen som ble omtalt og nettverket rundt ble utfordret under medieomtalen. Relasjonene til familien, venner og andre i det nære nettverket innebar støttende ord og handlinger. Samtidig var relasjonene også preget av bekymring for hvordan nettverket ble berørt av medieeksponeringen.

Undersøkelsene viste også at relasjonen til ukjente mennesker kunne bli anstrengt, og flere hadde hatt dårlige erfaringer med hvordan arbeidsplassen reagerte etter medieomtalen (Karlsen, 2006; Røed, 2007). I min undersøkelse har jeg videreført tidligere forskning og sett nærmere på langtidseffekter ved negativ medieomtale.

Tidligere empiri og teori har vist at sosial støtte hjelper mange gjennom vanskelige situasjoner i livet. I tidligere oppgaver tilknyttet prosjektet har det kommet frem at sosial støtte er en viktig del av prosessen for å komme seg gjennom den første tiden etter negative medieomtale (Karlsen 2006; Røed, 2007). I min undersøkelse har jeg satt fokus på hvordan sosiale relasjoner kan ha innvirkning på en person under og etter en negativ medieomtale. Målet med undersøkelsen har vært å få en bedre forståelse av hvordan sosiale relasjoner blir påvirket i et langtidsperspektiv. Forskningsspørsmålene som har drevet prosessen er:

Hvilken rolle spilte sosiale relasjoner under den akutte fasen og i tiden etterpå?

Hvilken betydning hadde sosial støtte?

Teoretisk bakgrunn

Sosiale relasjoner

En vanlig folkelig forståelse av begrepet relasjon er at mennesker påvirker hverandre gjennom samvær og interaksjon. Ett fellestrekk ved menneskelige relasjoner er at partene knytter visse rettigheter og plikter til hverandre som skaper rammer rundt forholdet. Den ene personens rettigheter er den andre personens plikter, og motsatt. Slike regler er gjerne uskrevne, men det kreves en felles forståelse for disse reglene for å ha et godt forhold til andre mennesker.

Vi har ulike relasjoner med ulike mennesker, og det er i vårt sosiale nettverk vi har muligheten til å sammenligne disse forskjellene (Wadel, 2008). I vår relasjon til familie og andre som står oss nær lærer vi om vår kompetanse og suksess ved å nå viktige mål, samt hvordan vi blir evaluert. Allerede i 1902 utviklet Coley et konsept som han kalte "looking glass self". Coley mente at vi lærer noe om oss selv gjennom andres reaksjoner (Larsen, Ommundsen & van der Veer, 2008).

Mennesker som stadig opplever å få positive tilbakemeldinger, vil sannsynligvis se seg selv som verdifulle. Mennesker som har veletablerte jobbroller, familie og tilsynelatende opplever suksess i livet, vil gjerne møte positive reaksjoner hos andre. Spørsmålet som kan stilles er: Hvordan oppleves det den dagen mediene tar tak i en sak som presenterer en på en negativ måte for hele landet? Hvordan oppleves det at mennesker kanskje forandrer reaksjon på en som person? Hvilke reaksjoner møter man hos andre etter en slik negativ medieomtale, og hvilken innvirkning har dette på relasjoner til andre?

De fleste mennesker går gjennom triste og skremmende opplevelser en eller flere ganger i livet, og i slike situasjoner kan det være godt å motta støtte fra andre. Det kan være vanskelig å opprettholde gode relasjoner til andre hvis man går gjennom en stressende situasjon. Dette kan være dødsfall, ulykker, tap av arbeid og skilsmisse, men også alvorlig kronisk sykdom, økonomiske problemer eller konfliktfylt samlivsforhold. Begge typer belastning kan gjøre oss stresset og ulykkelige. For noen kan det gå utover helsen i korte eller lengre perioder (Dalgard, Ystgaard & Brevik, 1995). Å ha noen som hjelper en med personlige problemer kan øke en persons subjektive velvære og lette stressende opplevelser (Rook, 1984).

Personer som opplever ulike kriser må ofte håndtere både de praktiske problemene, og selve stresset som kommer med krisen (Lazarus & Folkman, 1984). Dette kan føre til at mennesker blir mer avhengig av en støttende relasjon. En hendelse som er uønsket, utforutsigbar og tvetydig er mer belastende enn hendelser som er ønskelige, forutsigbare og entydige. Dersom en ikke har kontroll over hendelsen, eller forstå hva som skjer, kan det bli vanskelig å angripe problemet. Derneft blir det mer utfordrende å bruke handlingsorienterte mestringsstrategier, som for eksempel sosial støtte (Dalgard, Ystgaard & Brevik, 1995).

Sosial støtte

Sosial støtte er definert som ressursene vi mottar fra andre (Cohen & Syme, 1985). Disse ressursene har Cobb (1976) beskrevet som informasjon om at man blir tatt vare på, satt pris på og at man er med i et sosialt nettverk. En forutsetning for en støttende relasjon, er at personene har tillit til hverandre (Cohen & McKay, 1984; Cohen & Wills, 1985; Cutrona, 1996). Sosial støtte fikk først status som sentralt forskningsbegrep på 1970-tallet. Forskerene fokuserte tidligere på betydningen av trivsel, tilpasning og helse i støttende sosiale relasjoner. En forklaring for hvorfor sosial støtte har fått ny oppmerksomhet er at det har vist seg at begrepet er mer anvendbart enn tidligere antatt (Dalgard, Ystgaard & Brevik, 1995).

Studier som foreligger har blant annet sett på relasjonen mellom sosial støtte og faktorene helse, velvære og stress (Valente, 2010). Det har blitt antatt at sosial støtte beskytter mennesker mot angst og depresjon, noe som kan føre til bedre livskvalitet (Sarason, Sarason & Gurung, 2001). Det er også kjent at sosial støtte er en av de mest effektive måtene å dempe den negative effekten stress har på helsen (DeLongis, Holtzman, Puterman & Lam, 2010). Til tross for at sosial støtte har vist positive resultater for helse og velvære, har noen studier vist at konkret synlig støtte også kan gi negative utfall (Bolger, Zuckerman & Kessler, 2000; Shrout, Herman & Bolger, 2006).

Når sosial støtte virker negativt

Det er vanskelig å vite hvorfor det å motta støtte viser tvetydige resultater, og det er presentert ulike grunner til det. En forklaring er at personer som mottar støtte er under mer stress enn personen som ikke mottar støtte (Bolger, Zuckerman & Kessler, 2000). Med utgangspunkt i

dette argumentet har Barrera (1986) vist at den tilsynelatende negative effekten av å motta støtte på psykisk helse, blir betydelig redusert hvis man kontrollerer for de individuelle forskjellene i stressnivå. En annen mulig grunn er at folks forsøk på å gi støtte kan bli misforstått (Martiere, Stephens, Druley & Wojno, 2002). Gode intensjoner med å gi støtte blir ikke nødvendigvis sett på som hjelpsomt, og støtte som ikke er ønsket kan gjøre det verre for personen som er under stress (Bolger, Zukerman & Kessler, 2000). En annen forklaring på at sosial støtte kan være ineffektivt, er at støtten som gis kan ha negativ innvirkning på selvtilliten. Dette kan oppstå fordi personen blir bevisst på vanskelighetene med å håndtere en utfordrende situasjon (Fisher, Nadler & Whitcher-Alagna, 1982). Å tilby støtte kan til og med gi følelser av skyld og skam hos enkelte mottagere (Barrera, 1986; Rook, 1984). Dersom en overkjøres med støtte i tide og utide, kan det føles som angrep på egen kompetanse, og dermed gi tilleggsstress (Dalgard, Ystgaard & Brevik, 1995).

Annen forskning har vist at det å spørre om støtte kan gi ugunstige effekter (Barrera, 1986; Fisher, Nadler & Whitcher-Alagna, 1982). Det å spørre om en tjeneste eller hjelp, kan synliggjøre mangel på ressurser (Bolger, Zukerman & Kessler, 2000; Bolger & Amarel, 2007). Dersom tjenesten ikke kan gjengjeldes, kan det skape ubalanse og skyldfølelse i relasjonen (Gleason, Iida, Bolger & Shrout, 2003). På den andre siden kan det å ikke ta i mot støtte andre tilbyr, føre til ineffektiv støtte, som igjen kan gi negative konsekvenser (Kaniasty & Norris, 1996).

Forskning har vist at dersom en stressende hendelse rammer flere enn en person kan dette spille inn i vurderingen av sosial støtte. Hvis både mottager og den som skal gi støtte er under belastning, er sannsynligheten større for interne konflikter. Usikkerhet om hvordan man skal oppføre seg i en uvanlig og stressende situasjon kan gjøre rollene mer uklare og vanskelige. Det kan oppstå en skuffelse over at de man forventer støtte fra i en krise ikke gir støtte på riktig tidpunkt, eller at de gir støtte som føles ubekvem og fremtvunget. Andre situasjoner som kan oppstå er at man ikke blir hørt, eller at den andre personen ikke ønsker å sette av tid til støtte og omtanke. Dette er en situasjon som kan misforstås fordi det kan vise seg at det ikke er motvilje for å gi støtte, men at den som mottar støtten kan være en vanskelig person å gi støtte til. En allerede stressende situasjon kan forverres ved at støtten ikke blir gitt på riktig måte, eller at den blir mottatt feil (Rini & Dunkel-Schetter, 2010).

Negative interaksjoner med andre har kraftigere effekt på velvære enn positive interaksjoner. I sin studie fant Rook (1984) at problematiske bånd med andre konsekvent var mer relatert til velvære, enn støttende eller uproblematiske bånd. En motvekt til denne problemstillingen er spontan støtte. Spontan støtte kjennes mer hjelpsom for mottager og dette kan være fordi den spontane formidlingen føles mer ærlig. Den kan også gi inntrykk av at en person har stor motivasjon for å hjelpe, både ved å forstå hva som trengs, og evne til å møte disse behovene (Cutrona, Cohen & Igram, 1990).

Mottatt og forventet støtte

Det fremkommer at tidligere funn omkring sosial støtte var basert på studier som mistolket hva personer opplevde som mottatt støtte. I ulike undersøkelser så forskere at deltagerne ikke beskrev mennesker de mottok støtte fra, men hvem de forventet å få støtte fra (Rook & Underwood, 2000). Med utgangspunkt i slike resultater er det foreslått at de kritiske faktorene i sosial støtte er forventningen om at andre vil bistå i stressende situasjoner. Tiltroen til at andre vil bistå med de nødvendige ressursene kan gjøre vurderingen av situasjonen mer positiv, og dermed redusere den stressende følelsen (Cohen & Wills, 1985).

En mulig forklaring på variansen mellom mottatt og forventet støtte kom Bolger, Zuckerman og Kessler (2000) med i sin studie. De intervjuet par om betydningen av sosial støtte i en stressende hverdag. De fant ut at det å være bevisst på å motta støtte kunne skape en emosjonell kostnad hos mottager. Det at mottager ikke var bevisst på at de fikk støtte syntes å være mest effektivt for å redusere stress. Støtte fra familie og venner kan virke effektivt fordi denne støtten skjer ”mellom linjene” i dagliglivet. Den kan forekomme uten at man tenker over det, eller at man ikke tenker over denne interaksjonen som støtte (Bolger, Zuckerman & Kessler, 2000). En fordel med usynlig støtte er at man unngår å kommunisere at mottager er ineffektiv i sin håndtering av situasjonen (Bolger & Amarel, 2007).

I tre eksperimenter fant Bolger og Amarel (2007) at støttende handlinger fra andre som forekom uten at mottager tenkte på det som støtte var mest effektivt i å redusere stressfølelser. Hvem støtten kommer fra har også betydning for hvordan den blir mottatt. Den oppleves forskjellig når den blir gitt av personer med svake bånd til mottageren, som for eksempel en nabo eller ukjente, enn fra familie og nære venner (Dalgard, Ystgaard & Brevik, 1995).

Studier har vist at man ønsker ulik støtte fra ulike mennesker. Hvis den ønskede støtten ikke stemmer overens med den som blir gitt kan det ha motsatt effekt enn intendert (Dakof & Taylor, 1990; Cutrona, Cohen & Igram, 1990).

Sosial støtte ved stressende hendelser

Stress har blitt oppfattet som en negativ innvirkning på psykologisk tilpasning. Mye av tidligere forskning har fokusert på mulige roller sosial støtte har som moderator for stress (Sarason, Sarason & Gurung, 2001). Mange studier har kommet frem til at det er en positiv sammenheng mellom støtte og velvære. Det er flere perspektiver på forholdet mellom støtte og velvære, men det mest innflytelsesrike teoretiske perspektivet hevder at sosial støtte bidrar til å beskytte mot negative effekter av stress (Lakey & Cohen, 2000). Støtten fungerer som stressbuffer ved at den enten består av handlinger andre gjør, som å gi råd eller assistanse, eller virker i seg selv ved at mottageren vet at den eksisterer. Dette perspektivet er tett sammenkoblet med teori og forskning på stress og ”coping” gjennomført av Lazarus og Folkman (1984). I buffer- eller beskyttelsesperspektivet antar man at sosial støtte først og fremst er virksom når en person utsettes for påkjenninger av en slik styrke at mestringssevnen blir utfordret.

Sosial støtte kan komme inn på forskjellige måter. For det første kan sosial støtte spille inn i den umiddelbare vurderingen av belastningen (Dalgard, Ystgaard & Brevik, 1995). På dette stadiet kan både forventet og mottatt støtte spille inn i vurderingen av situasjonen. Hendelsen kan føles mindre truende og belastende dersom en forventer at støtten vil være tilgjengelig om nødvendig. Støttende påvirkning fra andre kan også komme inn etter en stressende opplevelse. Å vite at andre kan bidra med støtte, kan gjøre at en vurderer tiden etter en hendelse mer positivt og håndterer situasjonen bedre selv. Når støtten mottas mer konkret kan den gi nye synspunkter og perspektiver på det som har skjedd eller forventes å skje. Den kan komme som praktisk hjelp eller råd, eller støtte på ulike følelser som kommer opp (Dalgard, Ystgaard & Brevik, 1995).

Belastende hendelser kan utløse ulikt behov for støtte avhengig av type påkjenning og de individuelle forutsetningene for mestrings. Av den grunn har nyere forskning innført matchinghypotesen (Thoits, 1986; Jacobsen, 1986). Tanken bak denne hypotesen er at støtten

er mest fordelaktig nå den blir ”matchet” med de konkrete behov hendelsen utløser hos den enkelte (Cutrona & Suhr, 1992). For at støttende handlinger skal være effektive må de skreddersys til situasjonens krav (Cohen & Wills, 1985; Cutrona & Cole, 2000).

Ulike typer støtte

Sosial støtte inngår i sosiale relasjoner. Relasjonen har betydning for hvilken type støtte en får. Både det sosiale nettverket og de sosiale forholdene en har, får betydning for typen støtte.

Sosial støtte har ofte blitt inndelt i tre typer; emosjonell støtte, informasjonsstøtte og instrumentell støtte (House & Kahn, 1985). En annen type støtte, som ofte har blitt presentert selvstendig, er vurderingsstøtten (Barrera, 1986). House og Kahn har plassert vurderingsstøtten inn under de andre tre hovedkategoriene. Denne oppdelingen av støttebegrepet har blitt gjort både for å få orden over de ulike støttetypene, men også fordi forskning har vist at denne oppdelingen fanger folks intuisjon for hvordan en hjelper hverandre (Schwarzer, Dunkel-Schetter & Kemeny, 1994).

Emosjonell støtte er å gi sympati, vise empati, omsorg og bekymring. Dette blir ofte gitt av familiemedlemmer og nære venner. Instrumentell støtte er å gi hjelp i form av goder som ressurser, penger eller utstyr. Informasjonsstøtte er å gi råd, kunnskap, og forslag som enten gi direkte hjelp til løsning eller får personen selv til å finne løsninger (House & Kahn, 1985). Både instrumentell- og informasjonsstøtten er mer aktive former for støtte enn den emosjonelle støtten, og begge fokuserer på problemløsning (Kaufmann & Beehr, 1986). Vurderingsstøtten innebærer å gi tilbakemelding og analysere situasjonen sammen med personen, eller bidra med tanker som får personen til å tenke. Denne typen støtte minner om informasjonsstøtten (Valente, 2010).

Mennesker som møter en kontrollerbar stressende situasjon har mest nytte av støtte som kan hjelpe til å fjerne eller håndtere problemet, spesielt informasjonsstøtte. Mennesker som må håndtere en ukontrollerbar situasjon har derimot mest nytte av å få hjelp til å kontrollere de emosjonelle følelsene rundt den stressende situasjonen, som å få sympati, empati, omsorg og forståelse (Cutrona & Suhr, 1992). Emosjonell støtte har en mer generell karakter enn for eksempel praktisk støtte, slik at denne type støtte vil være effektiv ved flere forskjellige livspåkjennelser (Dalgard, Ystgaard & Brevik, 1995). Instrumentell støtte fra ektefelle har vist

seg å være positivt når personen selv føler at kontrollen over problemet er lav, men ektefellens kontroll over problemet er høyt. Emosjonell støtte virker positivt uavhengig av om noen hadde kontroll over problemet eller ikke (Cutrona & Suhr, 1992).

Cutrona, Cohen og Igram fant i 1990 at informasjonsstøtte eller praktisk støtte ikke kan erstatte emosjonell støtte. De fant imidlertid at emosjonell støtte kan erstatte informasjonsstøtte eller praktisk støtte, selv om en av de to andre var ønsket. Når mennesker trenger å jobbe seg gjennom sterke emosjonelle følelser er målet å få forståelse og oppleve trygghet fra andre. I slike tider er råd mer ødeleggende enn til hjelp ved at den andre parten blir plassert i en opphøyet ekspertrolle (Cutrona, Shaffer, Wesner & Gardner, 2007). Cutrona, Cohen og Igram (1990) fant ut at et tilfredstillende ekteskap korrelerte med forventning om forståelse og sensitivitet. Mer nærhet til støttegiver var assosiert med større tilfredshet med den mottatte støtten.

En utfordring med å ”matche” problemet, er at det kan være vanskelig å lese situasjonen og forutsi hvilke type støtte som er mest fordelaktig for mottager. Til tross for at en person kjenner sin livspartner eller gode venner godt, kan det være vanskelig å vite akkurat hvilke støtte som er best til hvilken tid. Det kan føles naturlig å gi emosjonell støtte til en som er lei seg, men det kan bli feil dersom personen egentlig ønsker konstruktive råd og veiledning, eller motsatt. En annen utfordring kan være at type støtte er riktig, men at det blir for mye av en ting eller at den kommer inn på feil tidspunkt (Rini & Dunkel-Schetter, 2010).

Emosjonell støtte har større sannsynlighet for å oppleves som hjelpsomt dersom den oppleves passende for mottager. Den kan imidlertid slå ut negativt dersom den er fraværende eller malplassert. Personer som står en nær verdsettes mest for den emosjonelle støtten, og informasjonsstøtte blir sjeldnere sett på som hjelpsomt i nære forhold (Dakof & Taylor, 1990). Emosjonelt støttende aktiviteter kan øke mottagers følelse av sosiale bånd, selvbilde og kompetanse. Aktivitetene kan også hjelpe mottageren til å tenke nytt om den stressende situasjonene, slik at den oppleves mindre truende (Cohen, Gottlieb & Underwood, 2000). For mange voksne er det å være i et godt forhold et av de sterkeste kildene til emosjonell støtte, både i møte med hverdagslige utfordringer, men også større livsutfordringer. Det oppleves som det viktigste sosiale forholdet i seg selv (DeLongis, Holtzman, Puterman & Lam, 2010).

Sosial støtte på arbeidsplassen

Majoriteten av studier på helse, velvære og sosial støtte på arbeidsplassen har vist en positiv sammenheng (Viswesvaran, Sanchez & Fisher, 1999). Her har forskning vist at nærmeste leder er en viktig støttegiver på grunn av sin høyere status (Beehr, 1995). Enkelte studier har vist negativ sammenheng mellom mottatt støtte og arbeidstakeres reaksjon. I stressende situasjoner kan det å motta sosial støtte ha positiv innvirkning på blant annet utbrenthet (Ray & Miller, 1994) og negative følelser (Peeters, Buunk & Schaufeli, 1995). Forskning har vist at i sosiale forhold på jobben kan spesielt instrumentell støtte provosere frem en følelse av inkompetanse. Som en konsekvens av dette kan støtten bli sett på som mindre hjelpsom.

I ”threat-to-self-esteem”-modellen har Fisher, Nadler og Whitcher-Alagna (1982) beskrevet at det er vanskelig å forutse hvordan en person som mottar hjelp vil reagere. Støtten som mottas kan ikke sees på som bare positivt eller bare negativt. Om støtten blir mottatt positivt eller negativt, avhenger av om hjelpen oppleves som truende mot selvtilliten eller som hjelpende. En måte å forutsi om mottager reagerer positivt eller negativt på instrumentell støtte er å bruke ulike medierende faktorer. En slik faktor kan være å redusere valgfriheten til mottager. Deelstra, Peeters, Schaufeli, Stoebe, Zijlstra og Doornen undersøkte (2003) hvordan arbeidstaker reagerte på hjelp og støtte fra en overordnet uten muligheten til å velge om det trengtes eller ikke. Resultatet viste at det er bedre å ikke motta støtte fra overordnet enn å motta påtrengt støtte. Forskerne undersøkte i tillegg om det å faktisk trenge hjelp medierte påtvunget hjelp. De negative reaksjonene ble redusert etter hvor stort behov arbeidstakere hadde for hjelp. Dette viser at hvis behovet for hjelp er tilstede, vil de negative konsekvensene av påtvunget hjelp reduseres. Karlsen (2006) fant at for mennesker som hadde vært utsatt for negativ medieomtale var det viktig med støtte fra overordnede. Hvis man ikke opplevde støtte fra overordnede ga dette støtte belastning.

Dette teoretiske rammeverket er grunnlaget for min oppgave der jeg går nærmere inn på konsekvensene av negativ medieomtale. Videre presenteres metoden jeg brukte.

Metode

Temaanalyse er en metode for å identifisere, analysere og finne mønstre eller temaer i et datamateriale (Braun & Clarke, 2006). Når en bruker temaanalyse er det viktig å formulere forskningsspørsmål, og ha teoretisk kunnskap om temaet som skal undersøkes før man intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2009). Det er viktig å ha avklart disse tingene før man finner ut hvilken type intervjueteknikk man skal bruke for å innhente datamaterialet.

I denne sammenheng har vi benyttet semistrukturert intervjueteknikk der forskeren har en intervjuguide med forhåndsbestemte spørsmål, men kan selv bestemme vektleggingen av de ulike spørsmålene. Agendaen for semistrukturert intervju er få og åpne spørsmål (Willig, 2001).

Intervjuguiden

Intervjuguiden ble utformet av oss tre studenter i prosjektet i samarbeid med veileder (Vedlegg A). Vi hadde jevnlig møter med både veileder og stipendiat for å skape en intervjuguide som fikk frem de spørsmålene vi ønsket svar på. Vi i forskergruppen hadde hvert vårt fokus og ulike problemstillinger vi ønsket svar på. Vi utarbeidet en sjekklister for å sikre at alle temaene ble dekket. En av mine medforskere, Hilde Stensrud, undersøkte hvordan selvbildet til informantene ble påvirket i etterkant av medieomtalen, og hvilken følelse av kontroll informantene opplevde under medieomtalen. Janne Wiken Halvorsen undersøkte subjektiv helse og livskvalitet.

I forkant av intervjuene gjennomførte vi et pilotintervju med veileder. Dette for å se om intervjuguiden fungerte slik den var formulert, og for å rette på eventuelle feil. Dette ble i tillegg gjort for å bli kjent med intervjusituasjonen, samt være bedre forberedt til å møte informantene. Som Kvale og Brinkmann (2009) skriver: *”Man lærer seg intervjuferdighetene ved å intervjuer”* (s.36)

Informantene

Prosjektet omfattet opprinnelig 58 informanter. Av disse ble 18 intervjuet for 4-5 år siden, mens de sto midt i mediestormen. De ble den gangen intervjuet mindre enn seks måneder etter

medieomtalen startet om de umiddelbare effektene av negativ medieomtale. Denne gangen ønsket vi å fokusere på langtidseffektene. Vi startet med å sende ut brev til informantene (Vedlegg B & C). I brevet informerte vi om prosjektets utvikling, og om at vi nå ville se på langtidseffektene av negativ medieomtale. Etter en uke ringte vi opp samtlige informanter. Det var god respons blant de fleste av informantene. Mange begrunnet at ville være med fordi de følte dette var nyttig forskning. Vi avtalte møter med informantene både på telefon og per e-post. To av informantene ønsket ikke å delta, en hadde ikke mulighet, og en tok aldri kontakt tilbake. I løpet av en periode på fire måneder intervjuet vi 14 informanter.

Intervjuet

Intervjuene ble gjennomført på Universitetet i Oslo og andre steder i Oslo og omegn. Informanten valgte selv hvor intervjuet skulle gjennomføres. Vi startet intervjuene med å presentere oss selv, fortalte hva vi ønsket ut av intervjuet, og svarte på spørsmål som de eventuelt hadde. Intervjuene varte mellom 1 og 2,5 timer, og vi var to på hvert intervju. En fungerte som hovedintervjuer, mens den andre fungerte som assistent. Hovedintervjuer skulle holde fokuset på å lytte til hva informanten sa for å stille gode oppfølgingsspørsmål (Kvale & Brinkmann, 2009). Assistentens oppgave var å kontrollere båndopptager og komme med tilleggsspørsmål dersom det var noe i guiden som ikke ble besvart.

Før hvert intervju leste både hovedintervjuer og assistent det forrige intervjuet til informanten. Vi leste oss på forhånd opp om saken informanten hadde vært gjennom. Dette gav oss et bilde av sakens kjerne og hva informanten la mest vekt på forrige gang. En annen grunn til at vi leste oss opp var at vi ville unngå repetisjon av ting som var mindre viktig denne gangen, og for å kunne stille oppfølgingsspørsmål fra forrige intervju.

Vi forsøkte å gjøre intervjusituasjonen komfortabel og uformell. Dette var for å skape en avslappet stemning, slik at informanten skulle føle seg trygg på å snakke om personlige ting. Flere av informantene spurte om prosjektets gang og hva vi skulle gjøre med informasjonen. Vi tok oss god tid til å svare på de spørsmålene som dukket opp.

Transkriberingsprosessen

Transkriberingen av intervjuene gjorde vi etter hvert som vi hadde gjennomført intervjuene. Denne prosessen gikk over fire måneder. Hovedregelen var at den som hadde vært hovedintervjuer transkriberte det aktuelle intervjuet. Vi ble enige om hvordan vi skulle transkribere intervjuene, slik at vi var sikker på at oppsettet ble likt for alle intervjuene. Etter hvert intervju snakket vi sammen for å dele inntrykk, oppfatninger og hvordan vi følte det hadde gått.

Jeg var opptatt av å transkribere i stille omgivelser med få forstyrrelser. Transkriberingen ble gjennomført både på universitetet og hjemme, og var svært tidskrevende. Jeg gikk først gjennom intervjuet en gang og transkriberte nøye. Etterpå gikk jeg gjennom en gang til for å se at jeg ikke hadde misforstått noen ord eller mistet noe. Jeg noterte også ned latter, gråt og andre lyder som jeg opplevde at hadde betydning for fremtoningen. Til tross for at kroppsholdning og gestikulering ofte går tapt i en transkriberingsprosess (Kvale & Brinkmann, 2009) forsøkte jeg å fange noe av det usagte i situasjonen. En annen grunn til at jeg gikk over alle intervjuene to ganger, var fordi det var forskjeller på hvor tydelig informanten fremstod på bånd for meg. Dette kunne for eksempel være fordi de snakket dialekt, de snakket utydelig eller at det var støy i bakgrunnen. Vi tre studenter snakket mye sammen om intervjuene, beskrev setting, stemning og ga beskrivelser utover det som kom frem på båndopptageren. Dette mener jeg bidro til å øke validiteten, utover bare å levere hverandre transkripsjoner.

Analysen

Vi i forskergruppen valgte å analysere et intervju i fellesskap for å se om vi hadde forstått det på samme måten. Vi beskrev hvilke kategorier hver enkelt av oss ønsket å dele opp intervjuet i. Vi tok deretter for oss ett intervju og analyserte etter hverandres kategorier. Det samme intervjuet ble brukt på alles kategorier. Da vi sammenlignet oppdaget vi at det var godt samsvar på kategoriseringen. For alle tre var det ofte tydelig at vi hadde tenkt likt om kategoriene, og vi hadde ofte understreket det samme til en kategori. De gangene vi hadde delt opp intervjuet ulikt, diskuterte vi mulig årsak til det og fant ut hvilken kategori som passet best i fellesskap.

Jeg valgte å begynne analysen etter at de fleste intervjuene var fullført. Jeg startet med å ta for meg ett og ett intervju fra førstegangsintervjuene. Jeg trakk ut alt det som handlet om sosiale relasjoner og sosial støtte. Det nye materialet ble lagret i eget dokument. For etterintervjuene brukte jeg et eget dokument for å holde oversikten. Jeg leste gjennom alt materialet nøye. Temaene ble flyttet over i egne dokumenter etter hvert som de dukket opp. Da dette var gjort satt jeg igjen med 8 kategorier fra førstegangsintervjuene og 10 kategorier fra etterintervjuene. Videre jobbet jeg med tema for tema. Jeg printet ut alt materialet og samlet det i ulike temaer som gjorde grunnlaget for oppdelingen i resultatdelen. Jeg jobbet samtidig med både førstegangs- og etterintervjuene for å fange opp likheter og forskjeller. Et eksempel på hvordan informantene ble delt opp var to motsatte kategorier for hvordan de hadde opplevd relasjonen til familien: ”belastning for familien” og ”støtte fra familien”. Denne prosessen gjorde jeg for hånd, og det ble oversiktlige skjemaer som gjorde det lettere å se når informantene sa det samme og når de hadde opplevd ulike ting.

Et eksempel på hvordan jeg telte opp hvor mange som sa hva var hvordan informantene formulerte hvor betydningsfull ektefellen hadde vært under medieomtalen. For eksempel: ”kona var den avgjørende støtten” og ”lagt det bak meg nå på grunn av kona” ble begge lagt under ”ektefellen var den viktigste støtten”. I datamaterialet fant jeg beskrivende sitater og streket under viktige inndelinger jeg ville bruke i resultatdelen for å gjøre det oversiktlig for leseren. Jeg gikk hele tiden tilbake til transkripsjonen for å kontrollere at mine funn var grunnlagt i datamaterialet. Underveis i analysen var andre medlemmer av forskergruppene tilgjengelige slik at jeg fikk diskutert med dem etter hvert som kategoriseringen tok form.

Etiske betraktninger

Undersøkelsen er godkjent av Regional Etisk Komitè (REK) som en del av doktorgradsprosjektet ”*I offentlighetens søkelys*”, og er registrert ved Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD). Vi kunne tilby en samtale med en psykolog i etterkant av intervjuet dersom dette følte nødvendig for informanten.

I forkant av hvert intervju ba vi informanten skrive under på et ”Informert samtykke” (Vedlegg D). Det er viktig at informantene vet om undersøkelsens formål, at de er informert om at de har rett til å trekke seg fra undersøkelsen, og at de deltar frivillig (Kvale &

Brinkmann, 2009). De fikk også svar på alle spørsmål de hadde med hensyn til anonymitet og mulighet for gjenkjenning i etterkant av studien.

Vi studenter skrev på forhånd under på en taushetsplikt som ble gitt til oss av prosjektet. Dette fordi vi fikk tilgang til tidligere datamateriale, og fordi vi skulle innhente nytt. Prosjektet krevde at vi passordbeskyttet datamaskinene våre, og hadde lås på skapet med materiale tilknyttet prosjektet. Vi måtte også holde alle informantene anonyme gjennom prosjektet og i etterkant. For å sikre informantenes konfidensialitet benyttet vi fiktive navn i undersøkelsen, og deres alder ble rundet av til nærmeste fem år. Spesielle kjennetegn som kunne gjøre de gjenkjennelige ble utelatt, som bosted, yrkestittel og detaljer om årsaken til medieomtalen. Et annet hensyn vi tok til informanten var at de kunne velge sted for møtet. Dette var for å opprettholde anonymiteten i den grad de ønsket. Vi hadde også intervju andre steder i landet, men fordi Norge er et så lite land har vi valgt å holde dette skjult i oppgaven.

Metodiske betraktninger

Sitater fra informanter vil bli brukt i resultatdelen. Jeg har tatt meg friheten til å korrigere sitater for å unngå ”muntlig fremstilling”, og for å skjerme informanten for gjenkjenning på grunn av dialekt, posisjon eller stedsnavn. Slik retting har ikke endret sitatets innhold eller mening.

Validitet i en kvalitativ undersøkelse sier noe om dataens gyldighet i forhold til problemstillingen (Kvale & Brinkmann, 2009). Hva som er virkeligheten i en kvalitativ undersøkelse er subjektivt, og derfor vil også validiteten være det. Validering av undersøkelsen for leseren vil ligge i hvorvidt det er samsvar mellom mine funn og det teoretiske grunnlaget jeg har brukt.

Reliabiliteten har med forskningsresultatets konsistens og troverdighet å gjøre. Forskergruppen har gjort ulike ting for at reliabiliteten skal ivaretas på best mulig måte. En av de viktigste tingene vi som gruppe har gjort er å studere hverandres kategorier. Tolkningen som hver forsker gjør kan være ulik, og derfor har det vært viktig å sjekke at alle i forskergruppen er enig i tolkningen når man lager kategorier. Dette vil jeg si øker reliabiliteten som gjør at resultatet kan gjentas på andre tidspunkter av andre forskere ved bruk av den samme metoden (Kvale & Brinkmann, 2009).

Resultater

I resultatdelen presenteres hva informantene har sagt i førstegangsintervjuet og etterintervjuet. Før analysen gis det en oppsummering av hvordan det har gått med informantene siden sist intervju. Analysen består av fem ulike temaer, og hvert tema utdypes med undertemaer. Hvert tema vil starte med en oppsummering fra førstegangsintervjuet og etterintervjuet. Under beskrives det mer utfyllende om noen av informantene. De ulike temaene er; *Hvilken rolle spilte familien? Hvilken rolle spilte venner? Hvilken rolle spilte ukjente? Hvilken rolle spilte arbeidsplassen?* Først vil jeg starte med en kort presentasjon av informantene, både de som var med i studien, men også de fire som takket nei.

Kort presentasjon av informantene

Per (60)

Per og selskapet han ledet – et stort og landskjent foretak – hadde fått mye omtale i mediene etter at han hadde tatt en yrkesmessig avgjørelse som ble sett på som kontroversiell. Per hadde blitt omtalt i flere måneder, i flere hundre artikler. Hans personlige karakter og kompetanse ble også gjenstand for kritikk i den offentlige debatten. Ved oppfølgingsintervjuet jobbet Per som selvstendig næringsdrivende, et arbeid som ikke medførte medieoppmerksomhet. Per hadde mistet jobben i etterkant av forrige intervju. Han ga uttrykk for at dette hadde utgjort en større belastning enn selve medieomtalen.

Ivar (45)

Ivar hadde vært en kjent idrettsleder som hadde vært mye omtalt i mediene før den aktuelle saken. Han hadde blitt utsatt for sterk personfokuseret kritikk og saken hadde pågått over et år. Ivar hadde opplevd medieomtalen som en sterk belastning. Han ble anklaget for å ha utnyttet og begått lovbrudd til egen økonomisk vinning. Dette hadde resultert i en fengselsdom to år etter første intervjuet. Han mistet sin tidligere jobb som følge av utfallet i saken. Ved oppfølgingsintervjuet jobbet han i en lederstilling med mindre mediefokus.

Bente (50)

Bente hadde vært mye omtalt i mediene før hun hadde blitt utsatt for en kritisk, sterkt personfokuserert og massiv medieeksponering som varte i ei uke. Hun hadde måttet gå fra sin politiske stilling etter å ha blitt anklaget for uredelige arbeidsmetoder. Hun hadde opplevd hendelsen som sterkt belastende og kalte den en traumatisk opplevelse. Bente jobbet ved oppfølgingsintervjuet i en ny lederstilling som ikke medførte medieoppmerksomhet.

Rolf (65)

Rolf hadde i forkant hatt mye medieerfaring på grunn av sin ledende stilling i helsevesenet. Det aktuelle – som hadde tilknytning til hans profesjonelle håndtering av en dyptgripende sak – hadde medført stor, negativ og personfokuserert medieeksponering over flere måneder. Han hadde opplevd omtalen som sterkt belastende, men hadde jobbet under hele perioden. Da vi intervjuet Rolf, jobbet han fremdeles i samme organisasjon i en høyt betrodd stilling. Jobben innebar jevnlig kontakt med pressen.

Harald (40)

Harald hadde vært forretningsmann som gjennom en årrekke hadde blitt profilert i lokale medier. Medieoppmerksomheten hadde imidlertid toppet seg gjennom den aktuelle sak, der Harald hadde blitt kritisert for uærlige arbeidsmetoder. Den negative eksponeringen hadde først fremst utspilt seg i lokalpressen. Han hadde mistet bevilgningen som følge av saken. Under førstegangsintervjuet hadde Harald gitt uttrykk for at medieomtalen ikke hadde gått innpå ham, men i oppfølgingsintervjuet ga han uttrykk for det motsatte. Da vi snakket med Harald, jobbet han innenfor samme bransje, men ønsket minst mulig kontakt med journalister.

Trond (40)

Trond hadde vært leder for et mindre foretak som hadde havnet i mediernes søkelys etter at han hadde tatt en kontroversiell yrkesmessig beslutning. Saken hadde resultert i en

mediedebatt, der Trond hadde måttet tåle sterk kritikk, men han hadde også opplevd å få offentlig støtte. Omtalen hadde vart i overkant av en måned med mer enn hundre oppslag i mediene. I kjølvannet av mediestormen hadde Trond mottatt alvorlige trusler og store mengder sjikanerende henvendelser. Han satt fremdeles i samme stilling og hadde et nært samarbeid med mediene da vi snakket med ham.

Bjørn (55)

Bjørn hadde gjennom sine ledende stillinger hatt mye medieerfaring og han hadde opplevd en massiv og personfokusert medieeksponering. Dette hadde vært tilknyttet hans håndtering av en konkret yrkesmessig avgjørelse i sin forhenværende jobb som sjef for en nasjonal organisasjon. Bjørn hadde blitt anklaget og kritisert i over hundre oppslag i en periode på to måneder. Han hadde omtalt hendelsen som et traume, men hadde vært i arbeid under hele perioden. I ettertid hadde Bjørn opplevd å få oppreisning i pressen. Under oppfølgingsintervjuet jobbet Bjørn i en stilling som fremdeles innebar mye mediekontakt.

Torleif (70)

Torleif hadde blitt utsatt for langvarig og negativ medieomtale, der hans personlige egenskaper og verdier som leder, for en statlig bedrift, hadde blitt satt i fokus. Det hadde blitt igangsatt en granskning av hans profesjonelle rolle i forbindelse med saken, og som en følge hadde han trukket seg fra sin ledende stilling. Han hadde opplevd saken og omtalen som sterkt belastende. Under oppfølgingsintervjuet fortalte Torleif om lite mediekontakt i jobbsammenheng.

Åge (60)

Åge hadde hatt høyt respekterte stillinger og betrodd roller innen offentlig sektor. Han hadde blitt gjenstand for negativ medieeksponering og anklaget for ulovlige handlinger i forbindelse med sitt private foretak. Han hadde blitt permittert fra stillingen sin og hadde senere mistet både jobben og retten til å praktisere innenfor sitt yrke. Han fikk også en fengselsdom som

medførte store private og yrkesmessige forandringer. Medieomtalen hadde strukket seg over flere år og vært preget av et sterkt personfokus som han hadde beskrevet som traumatisk. Under oppfølgingsintervjuet ga Åge uttrykk for at han fremdeles var sterkt preget av opplevelsen og ikke var tilbake i arbeid.

Siri (45)

Siri hadde hatt litt erfaring med media gjennom sin stilling som informasjonssjef. Da selskapet hun representerte hadde havnet i medias søkelys, hadde hun over måneder måttet uttale seg og forsvare organisasjonen. Kritikken hadde først og fremst vært rettet mot selskapet, og ikke mot Siri som person. Hun hadde beskrevet at belastningen i stor grad hadde vært knyttet til økt arbeidsmengde og lange dager. Under oppfølgingsintervjuet jobbet hun i tilsvarende stilling og hadde jevnlig kontakt med mediene.

Martin (50)

Martin hadde vært en høyt respektert fagmann som hadde fått hard medfart i mediene etter anklager om uredelige arbeidsmetoder. Den kritiske omtalen hadde vært rettet mot hans personlige motiver og kompetanse, og Martin hadde beskrevet eksponeringen som traumatisk. Omtalen hadde strukket seg over flere måneder og selve saken hadde fått alvorlige personlige og yrkesmessige konsekvenser. Han hadde mistet retten til å praktisere i sin tidligere stilling, men var under oppfølgingsintervjuet i full jobb. Han fortalte at han fremdeles hadde noe pågang fra journalister vedrørende saken.

Ola (60)

Ola hadde vært leder i et stort selskap som hadde kommet i mediens søkelys etter en hendelse som hadde blitt omtalt som en skandale. Saken hadde blitt omtalt i fire måneder i over hundre medieoppslag. Ola hadde ikke gitt uttrykk for at han hadde blitt personlig angrepet, men hadde vært opptatt av hvordan organisasjonen fremstod. Han hadde gitt uttrykk for at belastningen i stor grad hadde vært knyttet til økt arbeidsmengde. Ola jobbet ved

oppfølgingsintervjuet i en ny stilling som ikke innebar kontakt med mediene.

Morten (45)

Morten hadde hatt en toppstilling i det offentlige da han havnet i mediens søkelys. Han hadde blitt kritisert for kontroversielle avgjørelser han hadde tatt i sin jobb og hadde blitt utsatt for personangrep og trakassering – både i lokal og nasjonal presse. I mer enn hundre oppslag hadde hans karaktertrekk og motiver blitt trukket i tvil, og han hadde blitt gjenstand for sjikanerende leserinnlegg og enkelte trusler. Mortens rolle på arbeidsplassen hadde blitt gransket, men han hadde ikke følt seg ikke særlig truet av verken oppslagene eller granskingen. Da vi intervjuet Morten, hadde han samme stilling og jevnlig kontakt med media. Han beskrev imidlertid skuffelse over medias manglende profesjonalitet.

Atle (40)

Atle hadde havnet i mediens søkelys etter å ha tatt et viktig valg som tillitsvalgt i sin jobb — et valg som av flere hadde blitt oppfattet negativt. Det hadde trukket han inn i en stor mediedebatt, hvor de andre aktørene i saken hadde kommet med nedsettende beskrivelser av ham som person. Omtalen hadde bygd seg opp i de lokale mediene, men også riksmidier hadde tatt interesse for saken. Medieeksponeringen hadde vart i over en måned, med rundt femti oppslag. Under oppfølgingsintervjuet hadde Atle byttet til en jobb uten medieoppmerksomhet, men han fortalte at det skyldtes andre forhold enn selve saken.

Kort sammendrag av de som ikke deltok på oppfølgingsintervjuet

Pål (40)

Pål hadde opplevd å komme i mediens søkelys i forbindelse med et eiendomskjøp. Omtalen hadde hatt begrenset omfang, den hadde vart i ca 10 dager og hadde raskt stilnet. Han hadde blitt tatt ut av jobb, og hadde følt seg sveket. Han hadde beskrevet milde stresssymptomer som følge av hendelsen, blant annet på grunn av manglende kontroll. Han ønsket ikke å delta i oppfølgingsintervjuet, men ga ingen spesifikk grunn.

Kjetil (75)

Kjetil hadde opplevd massiv og negativ medieomtale etter at han hadde misbrukt sin stilling som leder for personlig vinning. Han hadde beskrevet sterk belastning under perioden. Omtalen hadde strukket seg over et halvt år med flere hundre oppslag. Hans profesjonelle rolle hadde blitt gransket og han hadde blitt tatt ut av jobb. Han hadde beskrevet perioder med suicidale tanker på grunn av maktesløshet. Vi lyktes ikke å komme i direkte kontakt med Kjetil, men ektefellen fortalte at han var syk og ikke hadde mulighet til å delta.

Petter (55)

Petter hadde blitt anklaget for grov økonomisk svindel i sin høyt betrodde stilling. Dette hadde medført en massiv medieomtale som hadde strukket seg over lang tid. Han hadde blitt permittert og etterforsket. Han hadde beskrevet perioden som en krise og hadde hatt suicidale tanker. Petter sa seg villig til å stille opp i et nytt intervju, men ikke innen det tidsrommet vi hadde til rådighet i vår undersøkelse. Vi lyktes derfor ikke å få innhente data fra ham.

Truls (50)

Truls hadde kommet i medias søkelys etter overtredelse av trafikkloven. Dette hadde blitt en omfattende sak på grunn av hans offentlige rolle innen norsk politikk. Hvordan han hadde opplevd medieeksponeringen kom ikke frem i datamaterialet som vi baserte vår undersøkelse på. Han takket nei på vår forespørsel om nytt intervju på grunn av at han ikke hadde tid.

Hvordan har det gått med informantene?

De fleste informantene hadde kommet seg videre fra saken siden sist de ble intervjuet. Flere fortalte at de hadde lagt medieomtalen bak seg. Enten gjennom bevisst bearbeiding eller fordi folk rundt hadde sluttet å spørre og derfor hadde det blitt litt ”glemt”. Relasjonene til familien var bra for de fleste. Både Bente og Martin hadde brukt lang tid på å få tilbake familierelasjonen, og Martin gav inntrykket av at det enda var et lite stykke igjen. Forholdet til venner og bekjente var det samme for mange, men Trond fortalte at han hadde byttet ut mye av vennegjengen. Både han og Ivar beskrev at de var komfortable med at det var noen som hadde sviktet dem. Bjørn kjente derimot på et sinne dersom han så en av dem som sviktet han. Jobbsituasjonen til de fleste hadde stabilisert seg, men Martin og Åge var usikre på hvilken jobbmuligheter de hadde i fremtiden.

Morten hadde fortsatt i samme jobb, men fortalte at saken hadde svertet navnet hans. Han fortalte at han hadde vært usikker på mulighetene for ny jobb om han hadde måttet søke. Det var kun Martin som følte at han fortsatt ville være anonym blant folk, mens Åge, Ivar og Torleif opplevde, i ulik grad, at ukjente personer fortsatt hadde innvirkning på livene deres. Flere fortalte om gode opplevelser med ukjente, og Bente og Bjørn følte fortsatt at de fikk positiv støtte fra ukjente. Ivar følte familien hadde kommet styrket ut av medieomtalen. Siri og Rolf fortalte på den andre siden at de selv hadde kommet styrket ut av situasjonen. Bente og Martin hadde fått profesjonell hjelp etter omtalen, og Martin hadde fortsatt å gå til psykiater. Bente fortalte at hun ville gå tilbake til psykologen sin dersom hun følte det var riktig.

Hvilken rolle spilte familien?

Ved førstegangsintervjuet hadde syv av informantene beskrevet at de hadde fått støtte av ektefellen, og fem av disse hadde uttrykt at ektefellen var den viktigste støtten. Ved etterintervjuet beskrev ti av informantene, på ulike måter, at de hadde fått støtte av ektefellen. Seks av informantene fortalte under etterintervjuet at ektefellen var den viktigste personen i etterkant av medieomtalen. Harald fortalte ikke noe om ektefellens støtte under det første intervjuet, men ved etterintervjuet trakk han frem familien og spesielt ektefellen som en viktig støtte.

Seks av informantene fortalte i begge intervjuene at ektefellen var blitt belastet av medieomtalen. Ved etterintervjuet fortalte tre av informantene at medieomtalen hadde vært verre for ektefellen enn dem selv. Ved det første intervjuet var det to informanter som ikke hadde trukket frem relasjonen til ektefellen. Ved etterintervjuet var det fire informanter som ikke trakk frem relasjonen til ektefellen. Dette var fordi ektefellens rolle ikke hadde vært fremtredende. Tre av informantene fortalte at de hadde brukt ektefellen som hovedrådgiver under mediasaken. Av disse var det to som hadde vektlagt dette i det første intervjuet. Ved etterintervjuet var det en som fortalte det samme. Samtlige informanter var gift under medieomtalen. En fortalte om skilsmisse i ettertid. Informanten fortalte samtidig at dette ikke hadde noe med den negative omtalen å gjøre. I det videre presenteres refleksjoner omkring ektefellen som støttespiller.

Ektefellen som støttespiller

Det var flere informanter som trakk frem ektefellens positive rolle i etterintervjuet, enn i det første intervjuet. Seks fortalte at ektefellen hadde vært den viktigste personen, både i det første intervjuet og etterintervjuet. Informantene beskrev støtten de hadde mottatt på ulike måter i begge intervjuene, men for mange var det viktigste at ektefellen ”bare hadde vært der”. Informantene fortalte at gjennom relasjonen til ektefellen hadde informantene opplevd omsorg, støtte, og lojalitet. Flere hadde uttrykt at de hadde opplevd at ektefellen hadde tatt deres parti i saken. Ektefellen hadde vist forståelse og lojalitet, selv om de til tider også hadde vært uenige. Per sa i etterintervjuet:

Vi er ofte uenige, og hun er ofte kritisk, gjør seg opp en egen mening. Hun begynte litt der, men etter hvert som hun skjønnte mer av saken så merker du at hun tolker alt i din retning, og til din forståelse av saken. Du liksom føler sånn, uten at det nødvendigvis blir sagt hele tiden, at hun støtter fullt opp og synes at det er urettferdig og feil det som skjer utenifra.

- Per

Bjørn og Torleif hadde i det første intervjuet beskrevet at ektefellen hadde vært deres hovedrådgiver under medieomtalen. Ektefellen hadde tatt en proaktiv rolle, og at de hadde fulgt med på alt som kom opp i media. De opplevde at ektefellen tydelig hadde ”trodd” på deres versjon av saken, og opplevde at ektefellen ikke hadde blitt påvirket av medias negative vinkling. Bjørn og Torleif hadde imidlertid opplevd at ektefellen hadde blitt belastet av den

personifiserte medieomtalen. De fortalte i etterintervjuet at dette hadde påvirket støtten de hadde opplevd. Bjørn fortalte at kona hadde kuttet ut alt annet og stått ved hans side hele veien. Hun var ekspert på området så de hadde hatt mange diskusjoner om fag og sak, selv om hun også hadde vært sliten og lei alt mediemaset. I etterintervjuet la ikke Bjørn vekt på den konkrete støtten fra ektefellen, men beskrev at hele familien stod ved hans side. En annen kontrast Bjørn hadde opplevd var at det hadde vært belastende å skulle takle ektefellens følelser i tillegg til sine egne den første tiden. I etterintervjuet sa han at: *”Det vil jeg ikke beskrive som et problem nå. Men jeg husker det godt. At det var fullt kan du si. Det kokte”*.

Torleif hadde i det første intervjuet fortalt at han opplevde mer følelsesmessig støtte i kona. Hun viste omsorg og bekymring for hans velvære, og hadde uttrykt at hun var imponert over hvordan han taklet medieomtalen. I etterintervjuet fortalte Torleif at relasjonen hadde vært god mellom ham og ektefellen hele tiden, men at kona fortsatt sa at det hadde vært en tøff periode.

Siri fortalte i etterintervjuet at hun hadde opplevd mannen sin som en god rådgiver og sparringspartner da mediesaken pågikk. I det første intervjuet hadde Siri fokusert mer på mannens rolle som praktisk støtte, dette fordi han hadde tatt seg ekstra av barna i den travle perioden. I etterintervjuet fortalte hun at hun var takknemlig for mannens utenforstående rolle som gjorde ham til en god samtalepartner.

Ektefellen som belastning

Som tidligere nevnt hadde seks av informantene ved det første intervjuet fortalt at ektefellen hadde blitt belastet av medieomtalen. Ola, Torleif, Ivar og Rolf hadde beskrevet da hvordan ektefellen hadde vært frustrert, opprørt og kritisk til dem på grunn av medieomtalen. Ved etterintervjuet fortalte de at ektefellen hadde vært frustrert over situasjonen de hadde havnet i. Frustrasjonen hadde derimot ikke stukket dypere enn at de etter hvert hadde stått sammen mot det de følte var urettferdig behandling. Rolf var den eneste av disse som ikke nevnte at ektefellen den gang hadde vært belastet av medieomtalen. Ivar og Trond fortalte at ektefellen deres hadde blitt sykemeldt som en følge av mediesaken. Ved etterintervjuet fortalte imidlertid Trond at kona hadde vist seg å være en stor støtte.

Martin fortalte at ektefellen hadde blitt lamslått og aggressiv etter medieomtalen, og at relasjonen mellom dem hadde vært vanskelig lenge etter at det hadde roet seg. Fire av informantene fortalte i etterintervjuet at de hadde holdt ektefellen på avstand, mens tre av informantene trakk ikke frem relasjonen til ektefellen.

Trond hadde tatt en avgjørelse på jobben som gjorde at han og familien hadde mottatt trusler da mediasaken ble rullet opp. Han hadde i det første intervjuet beskrevet at trusslene hadde vært verre enn mediasaken for ektefellen, og at det hadde vært dette som førte til at kona hadde blitt sykemeldt. Hennes bekymring for familiens sikkerhet hadde gjort henne veldig redd. I tillegg til trusslene hadde hun også vært uenig i avgjørelsen Trond hadde tatt. Trond sa: *”Ikke bare at hun ikke var enig i saken, men hun var heller ikke spurt. Hun var jo ikke informert på forhånd”*. Hun hadde blitt frustrert over at Trond kunne ta en slik avgjørelse, uten å skjønne konsekvensene det kunne få for familien.

Til tross for at hun hadde vært uenig i avgjørelsen så beskrev Trond henne som en stor støtte: *”Jeg tror vi fikk være en støtte for hverandre, det tror jeg, også som familie”*. Han fortalte at de hadde fått definert at de var uenige i forhold til avgjørelsen, men gjennom åpne og ærlige samtaler fra første stund hadde de fått en støttende relasjon. Trond fortalte i etterintervjuet at det hadde gått bra med både kona og barna. Han sa samtidig at det var de negative erfaringene som var dominerende i livet. Dette hang sammen med at han fortalte at saken fortsatt preget ham og familien hver eneste dag.

Ivar fortalte i etterintervjuet at kona hadde vært veldig redd og bitter, og bebreidet han for situasjonen som familien hadde havnet i.

Hun skjønnte på en måte saken, men hun skjønnte ikke at jeg kunne være så korttenkt, at jeg på en måte ikke så at det kom til å koste familien min dyrt. Det var jo det som var tøffest for henne, at jeg på en måte gikk inn i den saken uten å tenke (...)

-Ivar

Ivar fortalte at det hadde vært verre å håndtere familien enn seg selv. Kona hadde behov for å få ut sin frustrasjon, og han ønsket av den grunn ikke å belaste henne med sine egne følelser. Han hadde sett at familien trengte ham, og hadde derfor tatt på seg rollen som støttende far og ektemann. Dette gjorde at han, til tider, hadde følt seg ekstremt alene. Til tross for dette, hadde han fokusert på rollen som støtte til familien, og at det hadde vært en god opplevelse å mestre det.

Det er litt rart på en måte, men samtidig så er det også en deilig mestringsfølelse å føle at du er sterk, og føle at du kan hjelpe andre selv om du er presset. Det betyr jo at hvis du kommer i en ekstrem situasjon, så kan du ikke bare hjelpe deg selv, men hvis det er andre som har et problem så kan du hjelpe dem også. Så det gjør at du føler deg som en ressurs da. Selv om du da kan være såkalt samfunnets fiende nummer en.

-Ivar

Både Trond og Ivar visste at deres avgjørelser var årsaken til belastningen. Dette syntes å ha ført til at de hadde vært mer tålmodige ovenfor ektefellens frustrasjon, og at de ikke hadde forlangt støtte tilbake. Trond hadde imidlertid i førstegangsintervjuet beskrevet en veldig støtte fra kona, og at det hadde vært den åpne dialogen som hadde gjort henne til den viktigste støtten. Fordi ektefellen til Ivar hadde slitt så mye med situasjonen hadde han tatt på seg rollen som den støttende parten i deres relasjon.

I etterintervjuet fortalte Ivar at kona var ferdig med saken, men at det hadde kostet henne veldig. Han brukte eksempel om at kona var tydeligere på at *"du er på jobb når er du på jobb, men når du er hjemme, er du hjemme"*. Ivar beskrev at hun var "allergisk" mot henvendelser, og at hun sa ifra dersom det ble for mye. Ivar fortalte også at han trodde konas liv nå var *"bedre enn noen gang"*. Han beskrev henne som mye sterkere enn før, og sa at hun var blitt flinkere til å si ifra dersom noe var galt. For familiens del hadde Ivar tatt et valg om en tryggere arbeidsplass enn den han hadde før, og dette ble gjort for å skjerme familien. Han fortalte at han følte at familien tålte mer etter medieomtalen, og at det som opplevdes som kriser for andre ikke ble kriser for hans familie. Han avsluttet med å si: *"Så det har vært en del positive ting med det også"*.

Martin kom i media fordi han hadde blitt anklaget for uredelige arbeidsmetoder, og hadde i førstegangsintervjuet fortalt at kona hadde vært veldig belastet av hendelsen. Kona hadde gått gjennom en belastende prosess etter at saken hans hadde rullet opp. Hun hadde først blitt lamslått av situasjonen og så hadde hun gått inn i en periode med voldsom aggresjon. Denne reaksjonen hadde primært vært rettet mot Martin, og han hadde latt kona få utløp for sitt sinne og sin aggresjon. En mulig grunn til at Martin hadde latt dette skje, kan være at han selv var den som var ansvarlig for medieomtalen.

I motsetning til Trond og Ivar hadde Martin både vært ansvarlig, og også innrømmet å ha gjort noe galt. Han sa at *"essensen i saken var jo korrekt"*. Martin hadde i det første intervjuet beskrevet en veldig dystre familiesituasjon, og at kona skylte på ham for alt som hadde gått

galt i etterkant av saken. I etterintervjuet fortalte Martin at den negative relasjonen med kona var på vei til å snu. Han beskrev en lysere familiesituasjon det siste året og at kona hadde vært i bedre humør. Etter at ting ordnet seg på jobben for henne hadde hun sett lysere på fremtiden. Bekymringen hans for fremtiden til familien, hadde vært tydelig ved det første intervjuet, men beskrivelsen av situasjonen ved etterintervjuet var mer nyansert. Han sa: ”Så de der pessimistiske fremtidsutsiktene vi hadde, de har heldigvis ikke slått til”.

I etterintervjuet gav fire informanter uttrykk for at de hadde holdt ektefellen litt på avstand under mediabelastningen. Det hadde imidlertid vært ulike årsaker til denne avstanden. Ivar hadde holdt igjen følelser fordi han hadde opplevd at kona var veldig belastet og ble sykemeldt. Harald hadde fortalt i førstegangsintervjuet at han ikke likte å snakke om jobben hjemme, og derfor hadde han ikke involvert ektefellen sin i så stor grad. Han fortalte i etterintervjuet at han egentlig ikke hadde noe behov for å snakke om saken, men han sa også at det ikke var noe problem med støtte fra kona. Hun hadde vært der for ham selv om de nesten ikke hadde snakket om saken.

Bente og Martin hadde også holdt ektefellene sine utenfor mye av de følelsesmessige reaksjonene av medieomtalen. Bente fortalte at dette var fordi hun ikke ville belaste sine nærmeste med de følelsesmessige svingningene. Hun beskrev det som det vondeste hun hadde vært gjennom. Hun trengte hjelp til å sortere ut tankene sine, noe hun ikke ville bruke de nærmeste til.

Jeg har satt ord og tårer på det, og vært veldig sint og veldig lei meg. Absolutt. Jeg har ikke holdt igjen, men også valgt områdene. Du kan ikke være sånn hele tiden med din mann, da blir det ikke noe liv laga forhold. Derfor tenkte jeg veldig tidlig at her må jeg bruke profesjonell hjelp. Da kan du la være å ha hemninger, og bare snakke, og bygge deg opp. Du binder ikke ditt forhold til mer enn det de trenger.

- Bente

Martin hadde i det første intervjuet fortalt at han opplevde å ikke ha noe valg om å snakke om saken hjemme eller ikke. Kona hans hadde vært svært belastet av saken, og det hadde ikke vært rom for en støttende relasjon mellom de. Han hadde valgt å gå til en psykiater, der han fikk snakket om følelsesspekteret omkring situasjonen. Han sa: ”Til syvende og sist så er man på egenhånd. Folk klarer ikke å hjelpe deg eller støtte deg når du virkelig trenger det eller er maktesløs. De sier kun: ”Det går nok bra”. Du står alene”. I etterintervjuet fortalte Martin at

han fortsatt gikk til psykiater en gang i uken. Han følte han hadde nytte av det, men han sa samtidig at han ikke visste om han hadde mer nytte av det enn andre.

Barna

I førstegangsintervjuet hadde det kommet frem at barna til informantene hadde vært i ulike alder, og at de hadde blitt påvirket ulikt av medieomtalen, noe som igjen påvirket relasjonen til informantene på ulike måter. Ved førstegangsintervjuet hadde to av informantene barn i barnehagen, fem hadde barn i skolealder, to hadde ungdommer og fem hadde voksne barn. Barna til informantene hadde opplevd omtalen ulikt. Av de fem informantene med voksne barn hadde bare Rolf opplevd at barna hadde fått reaksjoner på medieomtalen. Åge og Bente hadde hatt ungdommer i huset, og de hadde begge vært urolig for hvordan barna skulle reagere på medieomtalen. Barna til Åge hadde ikke reagert noe nevneverdig, mens Bente fortalte ved etterintervjuet at barna hadde reagert kraftig og at medieomtalen hadde blitt en katastrofal belastning. Av de fem informantene med barn i barneskolealder hadde særlig Ivar hatt problemer med relasjonen til barna under medieomtalen. Martin hadde fryktet at det skulle komme reaksjoner fra sønnen, men i etterintervjuet fortalte han at det ikke hadde blitt som fryktet.

Seks av informantene hadde i det første intervjuet sagt lite eller ingenting om relasjonen til barna sine, og dette var også tilfellet ved etterintervjuet. Disse informantene hadde hatt veldig små barn eller voksne barn ved medieeksponeringen. Fire av disse informantene uttrykte i etterintervjuet at de var glad barna ikke hadde vært eldre under omtalen. De fortalte at de hadde vært redde for mobbing på skolen, og at barna skulle bli negativt eksponert fordi de selv kunne lese i aviser og se på tv og internett.

Per og Torleif fortalte i førstegangsintervjuet at de hadde fått inntrykk av at barna deres ikke hadde vært så affisert av at en forelder gikk gjennom en periode med negativ medieomtale. De hadde begge voksne barn, og selv om de sa at barna hadde skrevet støttende og bekymrende meldinger under omtalen hadde de ment at relasjonen til barna ikke hadde blitt påvirket av den negative omtalen.

Rolf hadde også hatt voksne barn under medieomtalen, men han hadde hatt en litt annen erfaring enn Per og Torleif. I førstegangsintervjuet hadde han fortalt at barna hadde involvert

seg følelsesmessig i medieomtalen, og han hadde uttrykt bekymring for sine egne barn. Han sa: *”Mine barn har jeg mest vondt av, de er jo bare lei seg, på fars vegne og det har tatt meg mest, helt åpenbart”*.

I førstegangsintervjuet hadde Rolf grått da han snakket om barnas bekymring for ham, og hvordan de hadde blitt *”følelsesmessig kjørt”* av medieomtalen. Han hadde uttrykt at dette hadde påvirket ham voldsomt, og at det ubehaget medieomtalen hadde påført barna hans: *”var kanskje det mest ubehagelige av alt sammen”*. De hadde stilt spørsmål ved avgjørelser han hadde tatt, og ville ha logiske forklaringer på ting han hadde gjort. Selv om sønnene hadde vært kritiske så hadde de også vist en omsorg for ham som Rolf hadde beskrevet som litt uventet. Han sa: *”Normalt så vil jo foreldre drive omsorg overfor sine barn, det skal ikke være omvendt. Her ble det plutselig omvendt, og det var ganske behagelig for å si det sånn”*.

I etterintervjuet fortalte Rolf at han var mindre følelsesmessig påvirket av saken, men beskrev samtidig at det hadde vært en tøff periode. Da han fortalte om perioden den gang snakket han om en konsolidering blant familiemedlemmene, og vektla ikke belastningen han hadde følt den gang i forhold til sine barn.

Ivar hadde hatt barn i skolealder og hadde møtt på en utfordring med datteren sin. Hun hadde nektet å gå på skolen, og Ivar fortalte at dette var fordi hun hadde forstått hvilke spørsmål hun kunne få om faren sin. Ivar beskrev det som: *”det absolutt verste av det som har skjedd”*. Han hadde fortalt at han og kona da lærte datteren å si: *”Kan du bli med meg hjem så kan du spørre pappaen min selv”*. Ivar hadde fortalt at spørsmålene til datteren hadde stoppet en stund etter det, og at han også var glad for at barna ikke hadde blitt mobbet under medieomtalen. Ivar hadde blitt dømt for saken, men både han og familien hadde hele tiden tro på hans uskyld. I etterintervjuet fortalte han at en grunn til at han ikke lot dommen gå innover seg, var fordi familien stolte på ham. Ivar fortalte også at familien hadde snakket mye sammen om medieomtalen, og at dette hadde vært med på å skape en god relasjon.

To av informantene hadde hatt ungdommer hjemme under den verste medieomtalen. Bente beskrev i etterintervjuet at dette hadde gjort saken betydelig verre for hele familien.

Saken ble brukt mot henne, hun ble mobbet og det var spydigheter om meg på internett. Det er en ekstrem belastning for en ungdom som bare har et ønske, og det er å være

like alle, kul og usynlig. Og så har hun er mor som er fremstilt som en lystløgner, det er helt forferdelig..

- Bente

Bente fortalte i etterintervjuet at for datteren, som var 13 år da medieomtalen skjedde, hadde det lært en katastrofal belastning å være barn av et medieoffer. Saken hadde påvirket relasjonen mellom mor og datter. ”*Din autoritet som foreldre faller som en stein, og det er helt grusomt*”. Dette hadde vært veldig belastende for datteren, både på skolen og med alt som stod på internett. Datteren hadde møtt saken til moren hver dag, og hun hadde latt dette gå utover sine foreldre med veldig frustrasjon. Bente fortalte at hun kunne gjort ting annerledes, og det kan virke som hennes usikkerhet omkring situasjonen gjorde det enda vanskeligere for datteren. Bente opplevde at også hennes andre datter reagerte, men på en annen en måte. Hun hadde vært i en alder der hun hadde fått mye støtte fra sine venner, men konsekvensen for henne hadde blitt at hun ikke kunne snakke om saken i etterkant. Hun fikk nesten panikk hvis saken ble nevnt. Bente fortalte at de slet en god stund med disse problemene, selv om saken kun var i media en kort periode. Det var utfordrende å bygge opp autoriteten igjen, men hun sa det gikk bedre med familien. Bente tydeliggjorde problemstillingen hun og familien opplevde med tenåringsbarn i huset med dette utsagnet, ”*de er for gamle til ikke forstå, men for unge til å forstå nyansene*”.

Hvilken rolle spilte venner?

Under førstegangsintervjuet hadde ti av informantene fortalt at deres vennskap fra tidligere hadde klart seg gjennom den vanskelige perioden og at relasjonene hadde forblitt de samme. De hadde opplevd at venner støttet, viste forståelse, og mange hadde følt at det var godt at vennene trodde på deres versjon. Fem hadde i førstegangsintervjuet beskevet hvordan enkeltpersoner hadde vært en veldig god støtte. Ivar og Bjørn hadde imidlertid den gang opplevd at venner hadde blitt redde og trukket seg unna i forbindelse med medieomtalen. Begge hadde vært veldig skuffet over dem som sviktet. Bjørn fortalte i etterintervjuet at han ennå slet med tanken på dem som sviktet han.

Harald hadde sett annerledes på situasjonen, og hadde i førstegangsintervjuet fortalt at han følte det som mer slitsomt hvis venner hele tiden skulle minne ham på saken. Han fortalte at han hadde det bedre uten mange venner som støttet han.

Flere av informantene hadde beskrevet at de hadde mottatt hilsener og fått blomster av venner og bekjente. Åge beskrev i etterintervjuet at han var glad for at vennene hans hadde hjulpet ham til å fortsette som normalt, til tross for mediasaken og tiltalen han fikk mot seg. Han mente han hadde lært noe om relasjoner til venner og bekjente. Han sa: ”*Jeg synes jeg har lært noe om relasjoner, hva som betyr noe hos venner og bekjente, forskjellen på det har blitt veldig tydelig. Bekjente har jo ingen tilknytning til deg egentlig, men venner de står jo med deg når det røyner på*”.

Venner som støttespillere

Fem av informantene hadde i førstegangsintervjuet fortalt at de hadde hatt veldig god støtte i enkeltpersoner. De trakk frem personer i sitt nettverk som hadde betydd ekstra mye for dem både under medieomtalen og i etterkant. Ivar fortalte i etterintervjuet at han ikke hadde så mye rom for å snakke om sine opplevelser ved saken hjemme, og dette kunne være med å forklare at den mest betydningsfulle personen underveis hadde vært en tidligere kollega. Han beskrev kollegaen som en god kamerat, en veldig god samtalepartner og fortalte at de brukte mye tid sammen. Ivar brukte ord om kameraten som ”reflektert” og ”forståelsesfull”. I Ivars beskrivelser av kameraten ga han inntrykk at det viktigste med akkurat denne kameraten var at han kjente hele mediasaken. En annen kamerat av Ivar ”bare var der”. ”*Han bare dukka opp, han bare leste spillet, han bare var der, plutselig så satt han i sofaen, plutselig ringte han på døren og gikk inn og satt seg*”.

Ivar var takknemlig ovenfor begge kameratene som på hver sin måte tok seg av ham. Han fortalte også at andre venner hadde reagert motsatt av de to kameratene. De hadde gitt inntrykk av at de syntes det hadde blitt ubehagelig da mediasaken rullet opp. Denne tokningen gjorde Ivar gjort fordi de hadde trukket seg unna og forsvunnet da det ble tøft for ham. Han fortalte i etterintervjuet at han ofte unngikk felles oppholdssteder der han visste de kunne være. Hvis han derimot tok turen bort, gikk han rett bort og hilste på. Til tross for at de hadde

skuffet ham tok han dette initiativet fordi han tenkte at de ikke hadde tålt presset mediesaken medførte.

Bjørn hadde i førstegangsintervjuet fortalte at venner hadde vært en ressurs i den vanskelige tiden. Bjørn hadde en kone som var ekspert på mediefeltet og i tillegg hadde han gode venner som var medierådgivere og hadde mye fagkunnskap. Bjørn hadde beskrevet at han hadde minst ti venner i gåavstand fra huset som hadde vært svært aktive hjelpere. Han og ulike venner hadde snakket mye om saken over et glass rødvin,. Til tross for at han hadde beskrevet et nettverk på mange venner og bekjente, virket det i etterintervjuet som om han var mest opprørt over de som sviktet ham. Han beskrev en situasjon der det kokte inni ham da han så en av svikere.

Venner som belastning

Og da opplever jeg og at folk som jeg kunne sverge på var nære venner faktisk var kommet med ren løgn. For ingen av de som svikta, mange stod ved, men ingen av de som svikta, tok noen hensyn til de sosiale forpliktelser vi hadde ovenfor hverandre før, når det var oppportunt da å hyle med ulveflokket.

- Bjørn

Bjørn fortalte i etterintervjuet at han var frustrert over at mennesker på jobben han trodde stod på sin side hadde gått ut og fortalt ting de ikke skulle ha gjort. Bjørn fortalte også at han ikke trodde på taushetsplikten etter mediesaken. Taushetsplikten hadde han alltid sett på som noe absolutt, men etter mediesakens opplevelser var taushetsplikten blitt kun et papir. Han mente at venner hadde brutt de sosiale forpliktelsene til ham, og heller valgt å tro på medias fremstilling. Relasjonen til dem som hadde sviktet ham den gang hadde påvirket livstilfredsheten hans. Det var enda mer problematisk fordi han hadde måttet legge bånd på sin egen personlighet. Han var egentlig en person som mente mye og snakket åpent med alle, og han beskrev seg selv som sosialt avslappet. Han fortalte at han nå var mer på vakt og sa at det plaget ham å måtte unngå noen ”*Det var folk som jeg ville ha forventet støtte av, som ikke bare ikke støttet, men de svek*”. Konsekvensen av denne sviktende relasjonen ble for Bjørn at han ikke stolte på folk.

Harald hadde i førstegangsintervjuet fortalt at han hadde hatt få gode venner både før og under saken, og hadde følte at det hadde passet ham best på den måten. Mange venner hadde

vært mer til bry. Han sa han trodde det hadde vært tøft hvis han skulle kommet hjem, og hørt på andres fortellinger fra hva de hadde sett og hørt, og så lurte på om han hadde fått med seg det samme. Han fortalte at det hadde vært nok mediefokus fra kollegaene på jobb. Flere av kollegaene hadde vært opprørte av saken og trengte å få ut frustrasjonen sin, som gjorde at Harald hadde fått nok av saken på jobben.

Hvilken rolle spilte ukjente?

I førstegangsintervjuet hadde åtte av informantene fortalt at de opplevde å få støtte fra mennesker de ikke kjente. Ulike mennesker hadde tatt kontakt med dem for å vise støtte og beundring. De hadde rost dem for hvordan de hadde taklet mediesaken, og de hadde fått både blomster, telefonsamtaler, e-post og tekstmeldinger.

Ni av informantene hadde fortalt om opplevelser med ukjente de syntes var slitsomme og til tider ubehagelige. Fire av informantene hadde beskrevet at det å bli gjenkjent og å få blikk hadde vært ubehagelig. Tre av informantene hadde til stadighet opplevd å få spørsmål om saken, og at dette hadde gjort belastningen enda verre. Men to av informantene hadde fortalt at de svarte ærlig på spørsmål og at dette hadde vært greit.

Ved etterintervjuet var det seks av informantene som snakket om støtten de fikk fra ukjente enten da mediesaken stod på, eller i etterkant av forrige intervju. Fem fortalte at de enda følte at det var ubehagelig med ukjente. Dette var både fordi de ble gjenkjent, men også fordi de var usikker på hva ukjente syntes om dem, og saken deres.

Ukjente som støttespiller

I etterintervjuet fortalte flere av informantene at de hadde tatt den positive oppmerksomheten fra ukjente som et tegn på at de ikke hadde blitt dømt av folket, til tross for medias unyanserte bilde på saken.

Og de i omverden har vært veldig ok. Jeg har ikke følt noe personlig forfølgelse eller personlig ubehag i møte med enkeltmennesker, heller tvert i mot. Det har vært så synlig, alle kjenner meg igjen, og de fleste har vært veldig hyggelige. Det har egentlig vært en veldig

varm og konstant oppmerksomhet. Jeg sier ikke at ikke enkelte har stilt spørsmål, det mange som sa, ”det var så unødvendig, det var så dumt, du burde ha sagt det”, men det betyr ikke at folk mener at jeg er en skurk. Det betyr ikke at folk mener at jeg fortjente den behandlingen jeg har fått.

- Bente

Bente fortalte i etterintervjuet at hun ”gikk ut” dagen etter mediasaken eksploderte fordi hun ikke hadde behov for å gjemme seg. Dette hadde vært fordi hun tenkte at det var best, men også fordi, som hun sa: ”folk var veldig hyggelige”. Den positive tilbakemeldingen fra ukjente hadde vært veldig god å møte, og at det hadde vært tydelig at folket ikke bare hadde tatt medias forklaring som den eneste sannhet. Det å få positiv tilbakemelding fra ukjente hadde også vært av stor betydning for Rolf. Hans tolkning av situasjonen tok utgangspunkt i den kontrasten som flere av informantene vektla.

Hvis du hadde tatt helt feil og fått ett varig smekk på fingrene så hadde det jo sett helt annerledes ut. At du eksponerte deg så hardt på et ståsted og tar feil eller at samfunnet bedømte deg til å ta feil. Det ville vært vondt sikkert å leve med.

- Rolf

Bente fortalte i etterintervjuet at det var ting hun kunne gjort annerledes for å håndtere mediasaken bedre. Hun hadde være selvkritisk, men fortalte at hun valgte å fokusere på de positive tilbakemeldingene hun hadde fått. Hun ønsket ikke å vite hva ”resten” mente, og valgte derfor bevisst å holde seg unna. Bente måtte gå fra sin stilling, og fortalte at hun ikke mottok noe støtte fra arbeidsplassen. Hun var veldig glad for de ukjentes støtte og at det betydde mye at de ”tilga” henne. Rolf fortalte at ukjente i etterkant hadde gitt indirekte støtte for den oppfatningen han hadde hatt av situasjonen den gang. Dette beskrev han som godt, men påpekte samtidig at de som ville hatt en annen oppfatning ville vel ikke tatt kontakt. Rolf var mest opptatt av at kollegaer, familien og ledelsen på arbeidet ga ham positiv støtte.

Ukjente som belastning

Ved det første intervjuet var det ni av informantene som hadde fortalt at det var slitsomt med ukjente. Ved etterintervjuet var det fem som fortalte det samme. De fire som følte det var slitsomt ved det første intervjuet, men ikke ved etterintervjuet oppga ulike grunner til dette. Harald og Trond opplevd det ikke som slitsomt lengre, og Atle sa at ukjente ikke lengre var noe problem fordi saken og ham selv var blitt glemt. Ola forklarte at saken slapp ham da folk

sluttet å spørre om den. Han sa: *”Det gikk ikke veldig lang tid før det egentlig var bedre for meg å kutte ut saken og disse spørsmålene, fordi du holdt saken for levende, og det følte jeg ikke var noe som ga meg noe positivt”*.

Bjørn hadde i førstegangsintervjuet sagt at det var veldig slitsomt at alle skulle ha en mening om saken hans. Det var en formidabel belastning å alltid møte mennesker som mente noe om saken, og han hadde sammenlignet situasjonen med å ha en kronisk sykdom: *”Det er hyggelig at folk spør, men det blir vanvittig slitsomt etter hvert”*. Bjørn hadde også fortalt at den lokale kafeen hadde vært et fristed. Han hadde likt hvordan han ble mottatt der: *”Hei Bjørn, vi snakker ikke om saken, vi tar en øl.”*. Dette hadde han følt var en mer behagelig situasjon enn de lange blikkene han fikk på toget eller andre offentlige steder.

I etterintervjuet beskrev Bjørn den slitsomme opplevelsen med ukjente mer nyansert: *“Du, den saken din, jeg har bare lyst til å si...” også kommer folks versjon. Så jeg har fått hundre på hundre på hundre av folks versjon av saken”*. Han opplevde ikke lengre at så mange personer kjente ham igjen, men fortsatt ville folk kommentere saken hans og gi støtte. Bjørn ga inntrykk av at han fokuserte mer på de positive med tilbakemeldingene, og ikke hadde noe problemstilling med de ukjente lengre.

Åge, Martin og Ivar fortalte i etterintervjuet at de alle følte, på hver sin måte, at det enda var slitsomt at ukjente husket saken deres. Det var ikke bare fordi det hadde vært slitsomt at folk tok opp saken slik som i den første tiden, men fordi de fortsatt var usikre på hva de ukjente tenkte om dem. Harald fortalte at han hadde distansert seg etter at mediasaken kom ut. Han hadde i førstegangsintervjuet sagt at han hadde følt seg som en tosk, og at han ikke ville ha noe med noen ukjente å gjøre. I etterintervjuet sa han at dette hadde fortsatt ganske lenge, men at han etter hvert lærte seg å ikke bry seg om hva andre mente. Han sa at han skjønnte at folk hadde meninger om saken, men var ikke interessert i å høre dem. Han sa: *”Media har sagt og gjort sitt. Det vil alltid være et stempel som noen mennesker vil ha med om deg resten av livet. Det må du lære å overvinne. Først. Det er det jeg har lært meg å overvinne”*.

Ivar hadde i førstegangsintervjuet fortalt at han brukte tid på å komme seg ut blant folk i etterkant av medieomtalen. Han hadde brukt tid på å tørre å gå ut, og han hadde fokusert på de små stegene for å klare det. I etterintervjuet fortalte han om forståelse for at andre hadde meninger om saken hans. Han brydde seg mindre nå om hva folk tenkte om han. Han sa:

Jeg har en sånn indre trygghet og indre ro som har gjort at jeg har klart meg gjennom det. Og det tror jeg, når du vet at du er uskyldig i forhold til noe så tror jeg det er lettere å leve med det. For min del så har det vært mye lettere å leve med å tape en rettssak så lenge jeg selv vet at jeg ikke har gjort det jeg er dømt for. Så får på en måte resten av verden tro eller mene hva de vil, for det får jeg uansett ikke styrt.

-Ivar

Både Ivar og Harald sa i etterintervjuet at: ”*Jeg driter i hva andre mener*”. Den største kontrasten mellom dem var at Harald alltid hadde vært en person som hadde holdt seg for seg selv. Han hadde vært kjent i lokalavisa før mediasaken oppstod, men han hadde fortsatt holdt seg mest for seg selv, og hadde bevisst valgt å forholde seg til få venner og bekjente. Harald hadde i førstegangsintervjuet fortalt at de få som hadde kjente ham godt, visste at han ikke ønsket å prate om saken. Han hadde, på grunn av sin måte å forholde seg til andre på, ikke opplevd så mye pågang fra kjente og ukjente.

For Ivar hadde situasjonen vært helt annerledes da mediasaken hadde brutt ut. Han hadde vært en lokal kjendis lenge, og fortalte i etterintervjuet om et veldig sosialt liv med både kjente og ukjente. Han hadde alltid likt å ta en kaffe i byen, og hadde gjerne brukt timevis på å gå gjennom gatene fordi så mange hadde stoppet ham og villet prate. Etter medieomtalen hadde hverdagen blitt en helt annen for ham og familien. Fordi han hadde kjent så mange var hele lokalsamfunnet involvert i saken. Han hadde opplevd at mennesker han kjente ble unnfallende, redde og gjemte seg. Dette hadde gjort det vanskeligere å bevege seg rundt på offentlige steder der han tidligere hadde vært en selvfølge å se.

Til tross for at dette hadde hatt negative og ubehagelige konsekvenser for Ivar, sa han i etterintervjuet at den mest merkbare konsekvensen i hverdagen var at han og familien hadde måttet flytte til et mer privat sted. Ivar følte at oppmerksomheten, både positive tilbakemeldinger og negative i form av mennesker som svek, ble for mye. Han kom aldri unna saken sin og valgte derfor å flytte. Han beskrev at han følte seg mer privat og at dette var det beste med å ikke være så tilgjengelig. Fordi han bodde mer unna folk og ikke var så synlig, kunne han selv bestemme når han ville være sosial. Han kunne komme unna kommentarer og velment støtte.

”Vi skjønner ikke hvordan du orker å stå oppreist, du har vært utrolig sterk”. Det er jo hyggelig, men for meg er det bedre å la være, fordi at jeg blir bare minnet på saken. Ved at dem sier det, så begynner jeg å tenke på det. Du kan aldri være privatperson. Og når du endelig kommer hjem foran peisen og kan drikke kaffe, så er du ikke det da heller. Fordi da må du snakke med familien din om det nye som hele tiden dukker opp, og det som de blir møtt med.

- Ivar

Ivar fortalte i etterintervjuet at han kun forholdt seg til mennesker der det ikke ble snakket om saken mer. Mennesker han hadde pratet ut med, og som hadde fått stilt de spørsmålene de ville. Han så tilbake på den mest intensive perioden som en slitsom tid fordi han aldri slapp unna saken.

Martin la i etterintervjuet vekt på at det hadde vært forferdelig å bli hengt ut på den minst flatterende måte. Han innrømmet at han hadde gjort noe galt, men at media hadde tatt saken til helt nye høyder. Det hadde vært en ubeskrivelig følelse å bli hengt ut som forbryter. Martin hadde i det første intervjuet fortalt at en ukjent på gaten hadde ropt til ham, og konfrontert han med hvem han var. Etter denne episoden hadde han anskaffet seg skjegg for å bli mer usynlig. Kontrasten mellom Martin og de andre informantene var at han i etterintervjuet fortalte at han fremdeles prøvde å være anonym. Dette kan være fordi han var den eneste av informantene som mente han selv var skyldig. Det var flere av informantene som hadde blitt dømt, men de beskrev en indre trygghet på at de var uskyldig. Noe som gjorde det lettere å bære dommen. Noen av informantene klarte å ikke bry seg om hva andre tenkte, mens noen kjente enda at det var ubehagelig å ikke vite hva folket følte om dem.

Åge sa i etterintervjuet at han følte at han trengte å bli ”tilgitt” av folket for å komme videre. Dette gjorde at han ble usikker på hva han ville få til i etterkant av fengselsoppholdet. Han sa: *”Jeg er skamfull over å ha blitt involvert. Jeg er skamfull over å ha blitt dømt, og ikke skulle kunne vite om hva jeg skal si. Å bli stående litt sånn alene, og lurert på om at alt jeg har trodd på bare er vås. Er jeg bare skurk?”* Han fortalte at en ting var hva han ville få til. En annen ting var at han ikke var sikker på hva andre ville la ham få lov til. Han beskrev i etterintervjuet at han ikke klarte å tenke at mediasaken var lenge siden. Det var fortsatt ubehagelig å ikke vite om folk kjente han igjen. Han beskrev at han aldri burde vært i den situasjonen han var i, og at det føltes bittert at han hos noen aldri ville bli troverdig.

Hvilken rolle spilte arbeidsplassen?

Fire av informantene hadde mistet jobben under mediesaken og to av informantene hadde mistet jobben i etterkant av medieomtalen. Det hadde også vært ulike årsaker til at informantene havnet i media. For Siri og Ola hadde det primært vært arbeidsplassen de jobbet for som ble hengt ut i media. De fortalte at dette hadde gjort at de ikke opplevde at media hadde personifisert saken til å handle om dem. Rolf og Per representert arbeidsplassen sin utad, og de hadde blitt personifisert med saken fordi de hadde vært alene om å fronte bedriften. Fire av informantene hadde blitt mistenkt for å ha gjort noe uetisk og uredelig i sin jobb. Ivar og Åge hadde blitt anklaget for ulovlige handlinger.

Seks av informantene hadde ved det første intervjuet fortalt at de hadde hatt god støtte i enkeltpersoner på jobben under mediesaken. Dette hadde vært styreformenn, informasjonssjefer, eiere eller kollegaer som satt i styret. De fleste informantene hadde rost personer som var overordnet på jobben, og flere hadde fortalt om godt samarbeid som hadde vært avgjørende for utviklingen på arbeidsplassen. Ivar, Ola og Harald fortalte at de hadde hatt medierådgiver til disposisjon gjennom jobben.

Arbeidsplassen som støttespiller

Trond hadde i førstegangsintervjuet trukket frem både styreleder og en medarbeider som viktige støttespillere. Han hadde fortalt at han og medarbeideren hadde stått tett sammen, og jobbet seg gjennom prosessen sammen. Dette hadde Trond opplevd som en veldig hjelp. En annen ting som Trond også hadde satt pris på var at medarbeideren hadde tatt noe av medietrykket ved at journalister også kunne ringe ham. I førstegangsintervjuet hadde også Trond fortalt at eierne av bedriften hadde vist seg å bli en god støtte etter hvert. Noen uker ut i saken hadde eierne vært tvunget til å kommentere saken til Trond i media. De hadde sagt seg uenig i avgjørelsen Trond tok, men hadde samtidig gitt tydelig uttrykk for at de stod sammen. Dette hadde Trond trukket frem som en veldig god tillitserklæring. Han sa: *”De var fra eiers side uenige i det jeg hadde gjort, men man har ikke en situasjon der man har kommet i en uopprettelig konflikt. Og etter det, så har jeg opplevd en voldsom støtte fra eier. Som har vært veldig, veldig viktig. Jeg opplevde også en veldig varme, omtanke og støtte”*.

I etterintervjuet trakk Trond frem en annen kamerat på arbeidsplassen som han ikke hadde nevnt i det første intervjuet. Denne kameraten hadde vært en veldig viktig støtte for han i den

første tiden etter medieomtalen. Han hadde vært i samme situasjon som Trond med tanke på trussler, og han var en av de som var enig i avgjørelsen Trond tok. Av de ulike personene Trond fortalte han fikk støtte fra, var det denne personen som han beskrev som den viktigste.

Morten beskrev i etterintervjuet at perioden med medieomtalen hadde vært en tøff periode. Han følte at det gode forholdet til styreleder og informasjonssjefen hadde vært avgjørende. Morten hadde blitt utsatt for trakassering og personangrep i media etter at han hadde tatt noen kontroversielle avgjørelser på arbeidsplassen. Det Morten hadde satt mest pris på var at han hele tiden hadde hatt støtte fra ledergruppen.

Så det er veldig viktig og at styreleder og styret ikke backer ut og stilte tvil om min integritet, det synes jeg var veldig bra. Det var selvsagt avgjørende. Også synes jeg, det var jo en ledergruppe som gjorde en jobb innenfor og de gir anerkjennelse og støtte på det du har gjort. Hvis det var helt stilt rundt deg så tror jeg det hadde blitt veldig vanskelig.

- Morten

Seks av informantene fortalte i begge intervjuene at de var takknemlige overfor kollegaer. Både Siri, Per, Ola og Rolf hadde hatt lederroller, og fortalte at ansatte lengre ned i bedriften hadde vist stor tillit til dem som ledere. Siri fortalte at den faglige støtten som oppstod på jobben under medieomtalen var viktig. Det var nyttig å ha diskusjonspartnere som kjente temaet. Alle de fire informantene fortalte i etterintervjuet at de ansatte hadde vært takknemlige for at de stod frem og representerte bedriften. Siri sa: *”Internt hos oss fikk jeg nesten utelukkende positiv støtte. De var fornøyde og det ga de uttrykk for. ”Stå på, vi er stolte av deg”, det hjelper jo voldsomt. Jo, generelt så har jeg ikke hørt negative tilbakemeldinger fra kollegaer”.*

Siri hadde i førstegangsintervjuet fortalt at hun hadde en informasjonssjef som hun hadde delt både faglige diskusjoner med, men også en hun kunne *”le og grine med”*. Dette følte hun hadde vært en av årsakene til at hun hadde hatt en så positiv erfaring med mediesituasjonen. Siri hadde vært kommunikasjonsansvarlig i en bedrift som hadde opplevd å komme i søkelyset da en alvorlig hendelse hadde rammet bedriften. Hun beskrev i førstegangsintervjuet at hun ikke ble personlig krenket, og sa at hun *”utelukkende har hatt en positiv opplevelse ved det”*. Siri fortalte at redningen for bedriftens del hadde vært at både eiere og de ansatte hadde følt at deres felles stolthet hadde blitt angrepet, og derfor stod sammen. Det oppstod heller ingen interne konflikter, og relasjonen mellom de ansatte og

ledergruppen hadde vært god. Siri hadde hatt militærdisiplin på hvem som sa hva utad, og dette følte hun hjalp veldig. Sammenlagt beskrev Siri i begge intervjuene at erfaringen med medieomtalen hadde vært tøff, men for henne som person hadde det ikke hatt annet enn positive effekter.

Rolf fortalte i etterintervjuet at han opplevde at fellesskapet på innsiden hadde vært viktig. Han la vekt på at det hadde vært vondt dersom de ansatte hadde vendt ryggen til ham etter at han hadde tatt på seg en så stor belastning ved å stå foran i saken. For ham hadde saken handlet om prinsipper, og han beskrev i etterintervjuet at det hadde vært godt å få støtte for sine synspunkter. Det var viktig for ham hva kollegene tenkte, og det mest rørende han hadde opplevd var å få en stor blomsterbukett av en gruppe kollegaer. Dette følte han viste at de stod på samme side. Han sa at han ikke hadde behov for at folk ga ”heseblesende støtte” bare for å gi støtte. Ola hadde frontet bedriften sin under medieomtalen, og hadde fått hjelp av en rådgiver for å håndtere medierelasjonen bedre. Han hadde også lært noe om mediehåndtering.

Jeg hadde jo en veldig god rådgiver og diskusjonspartner som var veldig viktig og nyttig å ha, som lærte meg, som kunne kommunikasjon. Jeg kunne jo ikke kommunikasjon, ikke på dette planet her, og lærte den harde veien når du stod midt oppi det. Å ha en å diskutere med og få innspill og sånt det var veldig nyttig.

- Ola

Harald hadde også fått hjelp på jobben til å håndtere det praktiske rundt mediepresset. Han fortalte ved etterintervjuet at han ikke hadde visst hva en person som var ekspert på media skulle kunne bidra med. Han beskrev sin erfaring med medierådgiver som praktisk hjelp. Han var glad for den erfaringen, men trakk ikke frem deres kunnskap om mediehåndtering.

Det som hjelper meg mye, det er medierådgiver og informasjonssjefen. Man trenger det i de fasene der, det er jo min form for psykolog, ikke sant. Jeg må få logikk i hele galskapen, og der bruker jeg dem som rådgiver, og det fungerte veldig bra. Og bare det å ha han medierådgiveren sittende her gjorde saken annerledes. Da hadde du en type som tok telefonen når journalister ringte. Han ryddet opp i det, og det var greit for da fikk jeg fokuset på det jeg skulle ha fokuset på. Det var positivt.

-Harald

Arbeidsplassen som belastning

Seks av informantene hadde opplevd å miste jobben enten under medieomtalen eller etterpå. Det var ulike grunner til dette, men i store trekk var det fordi de enten hadde blitt dømt for å ha gjort noe galt, eller at arbeidsgiver mente de hadde gjort noe galt. Ivar og Åge hadde begge blitt dømt. Ivar mente han var helt uskyldig, mens Åge var usikker på hva han tenkte om skyldspørsmålet. Martin mente at arbeidsgivers dom var riktig. Både de som var dømt av loven og de som var dømt av arbeidsplassen beskrev at de skulle ønske at jobben hadde involvert seg i større grad. Fire av informantene sa i førstegangsintervjuet eller etterintervjuet at de hadde ønsket seg en mer aktiv deltagelse fra arbeidsplassen. Det var ulike ting informantene hadde savnet.

Martin hadde i førstegangsintervjuet sagt at han kunne ønsket at hovedarbeidsgiver hadde kommentert i media. Dette kunne hjulpet ham i utviklingen av saken som han mente kom helt ut av kontroll. Arbeidsgiver burde skjønnt belastningen som han gikk gjennom, og det var en del mennesker i arbeidssammenheng som hadde vist seg svakere enn han hadde trodd. Det Martin hadde satt pris på under den første perioden var støtte fra kollegaer. De hadde sendt brev både til ham, advokaten og ledelsen. Det hadde vært godt at ikke bare han mottok brevet, men at ledelsen også hadde fått den hyggelige tilbakemeldingen kollegaene hadde skrevet.

Selv om Martin hadde inrømmet at han visste at han hadde gjort noe galt, hadde han lagt vekt på at det var sider ved jobben som ikke var berørt av hendelsen. Til tross for dette ble han fratatt stillingen sin. Det å ikke få lov til å jobbe med det han var kompetent til beskrev han som noe av det verste. I etterintervjuet fortalte han at ventetiden dette skapte gjorde at han hadde dårlig livskvalitet i den perioden. Da han fikk ny jobb påvirket dette livskvaliteten mye i positiv retning. Han beskrev at: *”Jeg kom meg veldig fort igjen, bare jeg begynte å jobbe”*.

Åge fortalte i etterintervjuet at han gjerne skulle hatt mer støtte og hjelp fra fagforeningen sin. Han mente at de kunne tatt en tydeligere rolle i saken noe som ville gjort situasjonen lettere for ham. Han fortalte at han planla å skrive et brev der han fortalte om hvordan han hadde opplevd medieomtalen, og fagforeningens svake rolle i situasjonen. Han ville gi råd til forbedring, men også gi en beskrivelse av skuffelsen han hadde følt.

Per opplevde å bli fratatt jobben i etterkant av medieomtalen. Han måtte gå av tross for at han hadde opplevd mye støtte både fra kollegaer og ledere.

Vi sto sammen om det i styret, fullt og helt. Også ledelsen i selskapet fullt og helt, så det var en frontjobb som jeg måtte ta. Jeg vet jo at den type saker nå blir personifisert. Det er ikke selskapet som har gjort noen ting. Når det da kom til at jeg måtte slutte, da fikk jeg jo enormt mye tilbakemeldinger som gjør at det hjelper når en er i en sånn situasjon

- Per

Per hadde i førstegangsintervjuet fortalt at han ikke var alene, og at styret støttet han aktivt. Han hadde beskrevet at det hadde vært godt å kjenne at de ansatte følte ledelsen var bra. Per hadde også opplevd kritikk fra ansatte, men denne hadde han vist forståelse for fordi han hadde vært den som gikk foran og representerte bedriften. Til tross for at han hadde vist forståelse for dette, fikk han sparken. Han fortalte i etterintervjuet at han hadde ønsket at tillitsvalgte og ansatte hadde vært tydeligere i sin støtte. Det hadde også vært ønskelig at styret hadde vist mer tillit til ham, og hjulpet ham å rette på det som ikke var godt nok. Per hadde ikke gjort noe galt eller ulovlig, men han hadde blitt syndebukk for en upopulær avgjørelse. Han beskrev skuffelse ovenfor styreleder og noen av styremedlemmene, og var skuffet over at det hadde lekket ut at han hadde fått sparken før han hadde visst det selv.

Avgjørelsen om at han måtte slutte var han uenig i, og det følte viktig at dette kom frem. Per fortalte i etterintervjuet at han hadde fått masse positive tilbakemeldinger når den avgjørelsen var tatt, og det hjalp ham. ”*Jeg har ikke tvilt på meg selv altså, jeg har ikke tvilt på mitt verdigrunnlag og hvem jeg er og hva jeg står for i denne prosessen her. Heller ikke etterpå. Det hjelper meg jo veldig*”. En ting Per savnet var fellesskapet, det å jobbe sammen som et team. De fleste sosiale kontaktene hans var gjennom jobben, så å miste det sosiale som fulgte med jobben hadde vært det verste.

Ivar var en av informantene som hadde fått mulighet til å bruke en medierådgiver på jobben. Han beskrev i etterintervjuet at pressesjefen deres skulle fungere som medierådgiver, men problemet var at han hadde ikke opplevd en så ekstrem situasjon som Ivar var i. Ivars medieomtale strakk seg over så lang tid at medierådgiveren ikke hadde visst hvordan han skulle hjelpe til. Betydningen av dette for Ivar var at han ikke hadde hatt noen til å hjelpe seg. Den rollen en medierådgiver skulle hatt ble ikke oppfylt. I etterintervjuet beskrev Ivar at han ville gjort ting annerledes enn hans arbeidsplass gjorde. Han sa: ”*Også ville jeg selvfølgelig ha sørget for at noen verner om den personen. Til enhver tid. Jeg hadde ingen til å hjelpe meg...*”.

Diskusjon

I denne delen av oppgaven vil jeg sette tidligere forskning opp mot mine egne forskningsspørsmål. Oppdelingen i diskusjonsdelen vil være lik som i resultatdelen slik at de ulike aktørene presenteres etter hverandre. Til slutt presenteres en konklusjon før mulige implikasjoner denne studien kan ha.

Ektefellens rolle

Begrepet sosial støtte er et komplisert begrep som gjør det vanskelig å trekke konkrete linjer mellom ulike typer støtte. I teorien fremstilles de ulike støttetypene som enten, eller, men når man møter personer som har opplevd en negativ medieomtalen blir det straks mer komplisert.

Tendensen i dette utvalget var at familien ble beskrevet som sentral, både på godt og vondt. Det varierte i hvor mye eller hvor lite støtte de opplevde, men mitt funn var at stort sett alle informantene kom seg gjennom medieomtalen, også deres familier. Forskning viser at for de fleste voksne vil det å være i et godt forhold være en av de sterkeste kildene til støtte (DeLongis, Holtzman, Puterman & Lam, 2010). Beskrivelser informantene ga viste at de fleste var støttet av ektefellen, og flertallet hadde også beskrevet denne støttende relasjonen som den viktigste. Det var imidlertid ulike typer støtte de hadde opplevd i relasjon til ektefellen, og både emosjonell, informasjonsstøtte og den instrumentelle støtten ble beskrevet.

De fleste informantene beskrev en positiv relasjon til ektefellen. Ektefellens rolle ble hos flere ble ikke beskrevet som fremtredende, men heller ikke fraværende. Ektefellens støtte i hverdagen innebar oppløftende kommentarer og støttende handlinger, og flere la vekt på at ektefellen "bare var der". Usynlig støtte er et komplisert begrep, men beskrivelsene av ektefellens rolle gjenspeiler mange av faktorene som ligger i begrepet, blant annet at denne type støtte ofte skjer i det daglige (Bolger, Zuckerman & Kessler, 2000). Flere beskrev indirekte at ektefellen gjorde det meste av de daglige gjøremålene under medieomtalen. Informantene fortalte også at de tilbrakte mye tid på jobben i forbindelse med saken, og at ektefellen derfor blant annet tok seg av barna i perioden. Forskning på praktisk støtte viser at

denne støtten gir mottageren muligheten til å ta seg av andre ting som er viktigere, og at den gir mulighet for å hvile ut (Wills & Shinar, 2000).

Det kom frem at nesten halvparten av utvalget hadde følt at deres relasjon til ektefellen hadde blitt belastet. En grunn til dette var at medias personfokusering hadde påvirket ektefellene, og dette hadde skapt frustrasjon og sinne. Tre av informantene beskrev at medieomtalen var verre for ektefellen enn for dem selv. De ga inntrykk av at de selv håndterte medieomtalen godt, men familiens reaksjon gjorde medieomtalen mer belastende.

For noen av informantene ble relasjonen til ektefellen verre fordi både ektefellen og informanten selv ble belastet. Dette kan gi større sannsynlighet for interne konflikter (Rini & Dunkel-Schetter, 2010). Hvis en part er belastet kan den andre gi støtte, men i denne situasjonen opplevde flere at hele familien var under belastning. Dette kan ha gjort at rollefordelingen for hvem som var belastet og hvem som skulle gi støtte ble uklar. Forskning viser at i ukontrollerbare situasjoner har man mest nytte av å få hjelp til å kontrollere de emosjonelle følelsene, som å få empati, omsorg og forståelse (Cutrona & Suhr, 1992). Det kan være vanskelig å gi støtte i en situasjon der man selv er belastet.

Venner og ukjentes rolle

Hvordan informantene beskrev sine vennskap varierte, men de ble sjeldent trukket frem som like sentrale som familien. I dette materialet ble forholdet til venner beskrevet av et mindretall. For de som gjorde dette kom det frem at relasjonen dem i mellom hadde betydning for informantene. Noen få av informantene fortalte at de følte seg sviktet av venner, primært i jobbsammenheng. Det å bli sviktet under en medieomtale var, for de som opplevde det, av stor betydning. En av informantene fortalte at hans livstilfredshet hadde blitt påvirket negativt av den ødelagte relasjonen til dem som sviktet han. Dette gir støtte til Rooks forskning (1984) som fant at negative interaksjoner med andre hadde kraftigere effekt på velvære enn positive interaksjoner.

Tendensen i materialet var at de ukjentes rolle hadde vært av stor betydning. Flertallet av informantene hadde nå i etterkant et avslappet forhold til ukjente mennesker. Under medieomtalen og i tiden etterpå, hadde imidlertid mange vært belastet fordi de ikke hadde

visst hva de ukjente tenkte. På en side opplevde flere at ukjente støttet dem. De opplevde at ukjente sa hyggelige ting på gata og tok kontakt via e-post og brev. Informantene beskrev hvor mye det betydde at ukjente støttet dem. Den spontane støtten som ukjente gir kan føles hjelpsom, nettopp fordi den spontane formidlingen kan føles mer ærlig (Cutrona, Cohen & Igram, 1990). Fremmede har ingen forpliktelse til informanten, og derfor kan det bety mer hva de sier enn andre som kjenner en. Flere informanter sa at ukjente ikke trengte å komme bort og støtte. Det at de gjorde det allikevel beskrev flere som rørende. De valgte å tolke denne støtten som at de ikke var enig i medias negative fremstilling.

På en annen side hadde støtte fra ukjente blitt slitsom for mange av informantene. Flere mente at det slitsomme med deres støtte var at de ikke visste når det ikke passet å gi støtte. Ukjentes gode intensjoner var ikke alltid velkomne (Bolger, Zuckerman & Kessler, 2000).

Hovedfaktoren som gjorde at ukjentes støtte ikke alltid passet var at de minnet informanten på mediasaken. Denne påminnelsen var for flere ikke ønskelig etter hvert som tiden gikk. Å si ”stakkar deg” til noen som har gått gjennom noe vanskelig trenger ikke nødvendigvis bli oppfattet som støtte (Semmer, Elfering, Jacobshagen, Perrot, Beehr & Boos, 2008).

Arbeidsplassens rolle

Arbeidsplassens rolle i mediasaken var veldig kompleks fordi det var store variasjoner i de arbeidsrelaterte problemene som la grunnlaget for medieomtalen. Informantene ble presentert i media av ulike grunner. Enten fordi de selv hadde gjort noe galt, eller fordi de representerte bedriften som ble ”dømt” for å ha gjort noe feil. På grunn av dette var sårbarheten for om de forventet arbeidsplassens støtte. De som fortalte at de ble sviktet av arbeidsplassen var bitre for den situasjonen de var havnet i. De beskrev at de hadde ønsket mer hjelp fra ulike hold, og de var skuffet over arbeidsplassens rolle under mediasaken. Dette hadde gitt noen økt belastning. Dette funnet støtter forskningen til Karlsen (2006).

På en annen side sa de som var støttet av arbeidsplassen at dette var avgjørende for at de kom seg gjennom medieomtalen. Denne motsetningen mellom de som opplevde støtte og de som ikke gjorde viser betydningen av arbeidsplassens rolle. Nærmeste overordnet eller styret ble trukket frem som viktig for de som ble støttet. Forskning har vist at nærmeste leder er en veldig viktig støttegiver på grunn av sin status over personen (Beehr, 1995). Selv om

forskning har vist at det å motta hjelp på arbeidsplassen kan gi negative konsekvenser, ble ikke dette funnet i denne undersøkelsen (Fisher, Nadler og Witcher –Alagna, 1982). Denne studien fant at de som mottok støtte fra arbeidsplassen rapporterte kun positive konsekvenser. I de situasjonene der informantene forventet støtte av arbeidsplassen, men ikke fikk det, ble relasjonen påvirket negativt. De som ikke opplevde støtte fra arbeidsplassen rapporterte mer støtte fra andre hold, som venner og familie. Det virket viktig for de fleste å få forståelse for situasjonen de hadde havnet i, og alle beskrev at de mottok støtte fra hvertfall ett hold.

Konklusjon

Informantenes sosiale relasjoner ble påvirket av medieomtalen, både den gang de stod midt i det, men også på langsikt. Ektefellens støtte blir presentert av forskningen som den viktigste, (DeLongis, Holtzman, Puterman & Lam, 2010), og flertallet av informantene i denne undersøkelsen fortalte det samme. Ektefellens støttende relasjon, enten gjennom problemløsende støtte, eller med emosjonell støtte ble beskrevet som avgjørende for å komme seg gjennom medieomtalen. Til tross for at forskning viser at man har mest nytte av emosjonell støtte av ektefellen (Cutrona & Suhr, 1992), beskrev flere av våre informanter at gode råd og faglige diskusjoner var vel så nyttig. En mulig årsak til at våre informanter ikke kun hadde nytte av emosjonell støtte kan være at de opplevde begge typer støtte i den problemløsende handlingen. Ved å motta problemløsende støtte viste giveren forståelse, omsorg og empati. Dette indikerer at ulike støttetyper kan gå over i hverandre, og ulike mennesker kan gi begge typer støtte samtidig. På en annen side kan behovet til informanten ha vært problemløsende støtte, slik at den type støtte informanten hadde behov for ble dekket. Forskning har vist at det kan være lurt å ”matche” støtten til personen som skal motta støtte, heller enn å ”matche” problemet. Dette skal skape bedre kvalitet på støtten (Brock & Lawrence, 2009). Ulike personer har ulike behov for støtte, og dette kom frem i materialet. En årsak til dette var fordi medieomtalene var av veldig forskjellig karakter og dette farget materialet. Noen av informantene ble skuffet over venner og arbeidsplassen fordi de forventet støtte fra dem. Den sosiale støtten de forventet ble ikke innfridd og dette påvirket dem negativt.

To problemstillinger står igjen som gjeldene. Familiens rolle, med ektefelle som dominerende part, fremkom i vår undersøkelsen som en ambivalent relasjon. På en side ble familierelasjonen beskrevet som den viktigste støtten, men på den andre siden også som den mest belastende relasjonen. Både fordi familien ble uskyldig rammet av medieomtalen, men også fordi deres reaksjoner var vanskelige å takle for informanten. For de fleste i tillegg til egne reaksjoner, men også i de tilfeller der informanten selv håndterte situasjonen bra.

Den andre problemstillingen som viser seg vedvarende for noen av informantene var ukjentes rolle. Denne tvungne kontakten med befolkningen etter en medieomtale mente noen av

informantene var det verste. Noen brukte tid på ”å reparere” relasjonen til familie og venner, men med de ukjente kunne man ikke gjøre det samme. Denne usikkerheten var plagsom for dem som enda bekymret seg for ukjente.

Implikasjoner

Denne studien viser kompleksiteten i støttebegrepet. Det er viktig å være varsom når man ønsker å vise støtte til mennesker som går gjennom en negativ medieeksponering. Det er fallgruver man kan gå i, og den intenderte støtten en gir kan misforstås av mottager. Det er også viktig og ikke trå over andres private grenser. Selv om en personlig sak har blitt ”allmannseie” gjennom medias fremstilling betyr ikke dette at personen selv ønsker å motta velment støtte og kommentarer. Det kan også være vanskelig å være i nær relasjon til personen som går gjennom en negativ medieomtale. Hvilket behov og ønsker personen har for støtte kan være vanskelig å tolke, og derfor kan det være lurt å også være varsom i denne relasjonen. Betydningen av sosial støtte fra alle aktørene kommer tydelig frem i denne undersøkelsen. Både gjennom beskrivelser av viktigheten av støtte, men også gjennom informantenes beskrivelser av hvordan det ville gått uten.

Referanseliste

- Barrera, M. (1986). Distinctions between social support concepts, measures, and models. *American Journal of Community Psychology, 14*(4), 413-445.
- Beehr, T. A. (1995). *Psychological stress in the workplace*. New York, NY: Routledge.
- Bolger, N. & Amarel, D. (2007). Effects of social support visibility on adjustment to stress: Experimental Evidence. *Journal of Personality and Social Psychology, 92*(3), 458-475.
- Bolger, N., Zuckerman, A. & Kessler, R. C. (2000). Invisible support and adjustment to stress. *Journal of Personality and Social Psychology, 79*(6), 953-961.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology, 3*, 77-101.
- Christensen, M., Waldahl, R. & Weisæth, L. (2007). Medier som skader og dreper. *Tidsskrift for den norske legeforening, 24*, 3224-3227.
- Cobb, S. (1976). Social support as a moderator of life stress. *Psychosomatic Medicine, 38*(5), 300-314.
- Cohen, S., Gottlieb, B. H. & Underwood, L.G. (2000). Social relationships and health. I S. Cohen, L. G. Underwood & B. H. Gottlieb (red.), *Social support measurement and intervention* (s. 3-25). New York: Oxford University Press.
- Cohen, S. & McKay, G. (1984). Social support, stress, and the buffering hypothesis: A theoretical analysis. I A. Baum, S. E. Taylor & J. E. Singer (red.), *Handbook of psychology and health* (s. 253-267). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Cohen, S. & Syme, S. L. (1985). Issues in the study and application of social support. I S. Cohen & S. L. Syme (red.), *Social support and health* (s. 3-22). Orlando, Florida: Academic press.
- Cohen, S. & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin, 98*(2), 310-357.
- Cutrona, C. E. (1996). *Social support in couples: Marriage as a resource in times of stress*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.

- Cutrona, C. E., Cohen, B. B. & Igram, S. (1990). Contextual determinants of the perceived supportiveness of helping behaviors. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, 553-562.
- Cutrona, C. E. & Cole, V. (2000). Optimizing support in the natural network. I S. Cohen, B. H. Gottlieb & L. G. Underwood (red.), *Social support measurement and intervention* (s. 278-308). New York: Oxford University Press.
- Cutrona, C. E., Shaffer, P. A., Wesner, K. A. & Gardner, K. A. (2007). Optimally matching support and perceived spousal sensitivity. *Journal of Family Psychology*, 21(4), 754-758.
- Cutrona, C. E. & Suhr, J. A. (1992). Controllability of stressful events and satisfaction with spouse support behaviors. *Communication Research*, 19(2), 154-174.
- Deelstra, J. T., Peeters, M. C. W., Schaufeli, W. B., Stoebe, W., Zijlstra, R. R. H. & van Doornen, L. P. (2003). Receiving instrumental support at work: When help is not welcome. *Journal of Applied Psychology*, 88(2), 324-331.
- DeLongis, A., Holtzman, S., Puterman, E. & Lam, M. (2010). Spousal support and dyadic coping in times of stress. I K.T. Sullivan & J. Davila (red.), *Support processes in intimate relationships* (s. 153-174). New York: Oxford University Press.
- Dakof, G. A. & Taylor, S. E. (1990). Victims' perceptions of social support: What is helpful from whom? *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(1), 80-89.
- Dalgard, O. S., Ystgaard, M. & Brevik, J. I. (1995). Sosiale miljøfaktorer og psykisk helse: Modell og sentrale begreper. I O. S. Dalgard, E. Døhlle & M. Ystgaard (red.), *Sosialt nettverk, helse og samfunn* (s. 13-36). Oslo: Universitetsforlaget.
- Fisher, J. D., Nadler, A. & Whitcher-Alagna, S. (1982). Recipient Reactions to Aid. *Psychological Bulletin*, 91(1), 27-54.
- Gleason, M. E. J., Iida, M., Bolger, N. & Shrout, P. E. (2003). Daily supportive equity in close relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 1036-1045.
- House, J. S. & Kahn, R. L. (1985). Measures and concepts of social support. I S. Cohen & L. Syme (red.), *Social support and health* (s. 83-108). Orlando, Florida: Academic Press.
- Jacobsen, D. E. (1986). Types and timing of social support. *Journal of Health and Social Behavior*, 27, 250-264.

- Karlsen, K. E. (2005). *Menneskejakten: En kvalitativ studie av umiddelbare opplevelser, belastning, livskvalitet og mestring hos ti menn, utsatt for kritisk medieomtale*. Hovedoppgave, Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo.
- Kaufmann, G. M. & Beehr, T. A. (1986). Interactions between job stressors and social support: Some counterintuitive results. *Journal of Applied Psychology*, 71, 522–526.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Akademisk: Oslo.
- Lakey, B. & Cohen, S. (2000). Social support theory and measurement. I S. Cohen, B. H. Gottlieb & L. G. Underwood (red.), *Social support measurement and intervention* (s. 29-52). New York: Oxford.
- Larsen, K. S., Ommundsen, R. & van der Veer, K. (2008). *Being human: Relationships and you*. Rozenberg Publishers: Amsterdam, Nederland.
- Lazarus, R. & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal and coping*. New York: Springer.
- Martire, L. M., Stephens, M. A. P., Druley, J. A. & Wojno, W. C. (2002). Negative reactions to received spousal care: Predictors and consequences of miscarried support. *Health Psychology*, 21(2), 167-176.
- Norris, F. H. & Kaniasty, K. (1996) Received and perceived social support in times of stress: A test of the social support deterioration deterrence model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(3), 498-511.
- Peeters, M. C. W., Buunk, B. P. & Schaufeli, W. B. (1995). Social interactions and feelings of inferiority among correctional officers: A daily event-recording approach. *Journal of Applied Social Psychology*, 25(12), 1025-1089.
- Ray, E. B. & Miller, K. I. (1994). Social support, home/work stress, and burnout: Who can help? *Journal of Applied Behavioral Science*, 30(3), 357-373.
- Rini, C. & Dunkel-Schetter, C. (2010). The effectiveness of social support attempts in intimate relationships. I K.T. Sullivan & J. Davila (red.), *Support processes in intimate relationships* (s. 26-67). New York: Oxford University Press.
- Rook, K. S. (1984). The negative side of social interaction: Impact on psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(5), 1097-1108.
- Røed, M. (2007). *Mektige og maktløse: En kvalitativ undersøkelse av mestring og kontrolltap hos ti norske ledere utsatt for kritisk medieomtale*. Hovedoppgave, Psykologisk institutt, NTNU, Trondheim.

- Sarason, B. R., Sarason, I. G. & Gurung, R. A. R. (2001). Close personal relationships and health outcomes: A key to the role of social support. I B. R. Sarason & S. Duck (red.), *Personal relationships: Implications for clinical and community psychology* (s. 15-41). England: Wiley.
- Schwarzer, R., Dunkel-Schetter, C. & Kemeny, M. (1994). The multidimensional nature of received social support in gay man at risk of HIV infection and AIDS. *American Journal of Community Psychology*, 22(3), 319-339.
- Semmer, N. K., Elfering, A., Jacobshagen, N., Perrot, T., Beehr, T. A. & Boos, N. (2008). The emotional meaning of instrumental social support. *International Journal of Stress Management*, 15(3), 235-251.
- Shrout, P. E., Herman, C. M. & Bolger, N. (2006). The cost and benefits of practical and emotional support on adjustment: A daily diary study of couples experiencing acute stress. *Personal Relationships*, 13, 115-134.
- Thoits, P. A. (1986). Social support as coping assistance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54(4), 416-423.
- Valente, T. W. (2010). *Social networks and health: Models, methods and applications*. New York: Oxford University Press.
- Viswesvaran, C., Sacher, J. I. & Fisher, J. (1999). The role of social support in the process of work stress: A meta-analysis. *Journal of Vocational Behavior*, 54, 314-334.
- Wadel, C. (2008). *Jeg er mine sosiale versjoner: å tenke sosiologisk om meg selv*. Flekkefjord: SEEK a/s.
- Willig, C. (2001). *Introducing Qualitative Research in Psychology: Adventures in theory and method*. New York: Open University Press.
- Wills, T. A. & Shinar, O. (2000). Measuring perceived and received social support. I S. Cohen, L. G. Underwood & B. H. Gottlieb (red.), *Social support measurement and intervention* (s. 86-135). New York: Oxford University Press.

Vedlegg A

Intervjuguide

Intervjuguide:

Hovedprosjekt: ”I offentlighetens søkelys. Stress og mestring hos personer som har vært utsatt for vedvarende kritisk medieeksponering”.

Delprosjekt: ”Langtidseffekter av negativ medieeksponering”.

Introduksjon:

Takk for at du stiller opp.

Nå har det gått en stund siden sist du ble intervjuet. Sist du ble intervjuet var fokuset de umiddelbare reaksjonene av negativ medieomtale. En viktig del av prosjektet er også å få mer kunnskap om de langsiktige reaksjonene og endringene dette eventuelt har medført for deg og ditt liv. Derfor ønsker vi å intervju deg igjen.

Vi er opptatt av din historie, hvordan du har håndtert det og hvordan det har gått med deg i ettertid – på godt og vondt. Vi ønsker derfor at du forteller så detaljert du kan om dine tanker, følelser og opplevelser. Alt som har hatt betydning for deg i tiden etter medieeksponeringen vil være av interesse for oss. Det er fint om du kan si noe om tanker du kanskje ikke har delt med andre og hvordan saken preger ditt liv i dag, samt begrensinger den har satt for deg.

1. I DE SISTE DAGENE – HAR DU GJORT DEG NOEN SPESIELLE TANKER OG REFLEKSJONER OM TIDEN DU VAR I MEDIA? HAR DU GÅTT IGJENNOM SAKEN PÅ NYTT?

- Har det dukket om nye saker hvor du er involvert?
- Kan du si hvilket forhold du har til media i dag??
- Hva tenker du om medias fremstillinger av deg? -overskrifter, bilder, det som sto skrevet, Tv, radio. Hva var det verste?
- Har du tatt vare på aviser der du har blitt omtalt?
- Ser du annerledes på dekningen av saken i dag, enn det du gjorde da du stod midt oppi det?
- Klarer du å se om det var selve saken eller mediedekningen som var den verste?
- Hva gjorde mest inntrykk på deg? Positivt og negativt.

2. I HVILKEN GRAD HAR MEDIASAKEN PLESS I DITT LIV I DAG?

- Hvor ofte tenker du på saken? I hvilke sammenhenger?
- Har saken på noen måter satt begrensinger i ditt liv?
- Hvilke tanker og følelser vekker saken?

- Hvis du er ferdig med saken, hvordan merket du det konkret?
- Var det noe i deg eller omgivelsene som gjorde at du ble ferdig med saken?

3. HVIS VI NÅ KAN SNAKKE LITT OM DEG OG DIN HELSE; HAR HENDELSEN PÅ NOEN MÅTE PÅVIRKET HELSEN DIN?

- Hvordan tok du vare på helsen din i denne perioden? Og har du eventuelt opprettholdt vaner/uvaner?
- Ville du gjort noe annerledes i dag?
- Fysisk: Smerter, sykdom, andre somatiske plager, sykemeldinger, røyking, alkohol, medisiner
- Psykisk: Søvnforstyrrelser, energitap, konsentrasjon, humør, depresjon, angst, spiseforstyrrelser

4. KAN DU SI NOE OM HVORDAN DU HAR BEARBEIDET HENDELSEN?

- Tanker, følelser, handlinger
- Internt, eksternt
- I hvilken grad har du vært åpen om hvordan du har hatt det?
- Har du søkt profesjonell hjelp?
- Klarer du å se hvilke strategier som var nyttige/unyttige?
- Er det noen strategier du mener var spesielt hensiktsmessige?

5. VI ER OPPTATT AV SELVBILDE. KAN DU SI NOE OM HVORAN DITT SELVBILDE ER I DAG?

- Har din beskrivelse av deg selv på noen måte forandret seg etter medieomtalen? Evt. årsaker til dette?
- Kan du huske om du gjorde noe konkret for å bevare eller beskytte det bildet du hadde av deg selv?
- Kunne du gjort noe annerledes?
- Hva har det betydd for deg å bli fremstilt på måter som strider mot din selvoppfatning. har det medført begrensinger? Har du vokst på det?
- Verdene i livet ditt da og nå. Hva var det viktigste i livet ditt før og hvorfor var det viktig? Hva er viktig i dag?
- I hvilken grad opptrer du i det offentlige rom i dag sett i forhold til tidligere?
- Angst for tap av sosial aktelse?
- Tar du forhåndsregler?
- Er du redd for å begå feil?
- Er du mer opptatt av å ha kontroll i dag enn tidligere?
- Har du mistet troen på deg selv?
- Har du følt deg krenket?

6. PÅ HVILKE MÅTER HAR DENNE SAKEN PÅVIRKET DITT FORHOLD TIL ANDRE MENNESKER?

- Venner
- Familie
- Kollegaer
- Overordnet
- Ukjente
- Profesjonelle
- Kan du si noe om på hvilke måter andre personer har hatt en betydning for deg i etterkant, på godt å vondt?
- Hvilken type hjelp og støtte var mest nyttig, sett i etterkant?
- Har du fått endrede sosiale relasjoner i tiden etter eksponeringen?
- Er det noen som spør/snakker om det lenger?
- Ser du i etterkant at du utnyttet de sosiale relasjonene på rett måte?
- Var det noen du savnet støtte fra?
- Forventet du støtte fra jobb/venner/familie?
- Hvilket forhold hadde du til jobben din før mediedekningen og etter?

7. TROR DU AT DINE TIDLIGERE ERFARINGER MED NEGATIV MEDIEEKSPONERING VILLE HJULPET DEG HVIS DU KOM I EN LIKENDE SITUASJON I DAG?

- Er det noe du ville gjort annerledes i dag?
- Hva har du lært av hendelsen?

8. HVILKE RÅD VIL DU GI EN SOM ER OPPLEVER EN LIKENDE SITUASJON?

- Er det behov for et støtteapparat for de som utsettes for negativ medieeksponering?

9. ER DET NOE VI IKKE HAR SPURT OM SOM DU FØLER ER VIKTIG FOR OSS Å VITE?

Vedlegg B

Brev om forlengelse av prosjektet

UNIVERSITY OF OSLO

FACULTY OF SOCIAL SCIENCES

Department of Psychology

P.O. Box 1094, Blindern

NO-0317 Oslo

Norway

Til deltakere i prosjektet:

I medias søkelys

Professor Fanny Duckert

Phone (+47) 22 84 51 85

Mobile: (+47 91 54 18 41

Fax (+47) 22 84 50 01

e-mail: fanny.duckert@psykologi.uio.no

Informasjon om prosjektets status og forlengelse

Forskningsprosjektet: **I medias søkelys** ble startet opp i 2003. Side den gang har ca. 60 personer blitt intervjuet og 6 hovedoppgaver i psykologi blitt skrevet fra prosjektet.

Opprinnelig skulle prosjektet være avsluttet i løpet av 2007, men har blitt forsinket. Dette skyldes at vi ennå ikke er ferdig med datainnsamlingen, da noe av prosjektet innebærer å se på langtidseffekter av negativ medieeksponering. Dette innebærer at prosjektet vil bli forlenget til 31.12.2011.

En del av dere vil bli kontaktet høsten 2010 for et oppfølgingsintervju.

Vi ber om forståelse for dette og vil holde dere orientert om den videre utvikling og om publiserte arbeider som kommer i tiden fremover.

Hvis dere trenger nærmere informasjon, ta direkte kontakt med en av oss:

fanny.duckert@psykologi.uio.no eller otjore@c2i.net.

Med vennlig hilsen

Fanny Duckert

Øyvind Tjøre

University of Oslo
Department of Psychology

Vedlegg C

Oppfølgingsbrev angående prosjektet

UNIVERSITETET
I OSLO

Fanny Duckert
Professor
Psykologisk Institutt
Postboks 1094 Blindern
N-0317 Oslo

Kjære prosjektdeltaker

Besøksadresse
Forskningsveien 3
Gaustad

Telefon: 22 84 51 85

Mobil: 915 418 41

E-post: fanny.duckert@psykologi.uio.no

Oppfølgingsbrev angående prosjektet

"I offentlighetens søkelys. Stress og mestring hos personer som har vært utsatt for vedvarende kritisk medieeksponering"

Som du husker ble du for en tid tilbake intervjuet om dine opplevelser knyttet til den medieeksponeringen du hadde blitt utsatt for i din arbeidssituasjon. Du samtykket da i at vi kunne få lov til å kontakte deg igjen senere.

En viktig del av vår undersøkelse er å få mer kunnskap om de langsiktige reaksjonene og prosessene en slik medieeksponering innebærer. Vi ønsker å følge noen av våre intervjupersoner over tid og spør deg derfor om du kan tenke deg å bli kontaktet på nytt for et oppfølgingsintervju.

Som sist vil selve undersøkelsen bestå i et personlig intervju, i tillegg til at du blir bedt om å fylle ut noen skjemaer som kartlegger dine opplevelser av stress, mestringsstrategier og egenopplevelse. Under intervjuet vil vi gjerne bruke båndopptaker, men bare hvis du synes dette er greit.

Det vil kun være prosjektmedarbeiderne som får tilgang til prosjektets data. Informasjonen vi får vil bli behandlet strengt konfidensielt og anonymitet bli ivaretatt i alle publikasjoner. Deltakelsen i prosjektet er frivillig og du kan når som helst trekke deg underveis uten å oppgi grunn. Du vil da få alle dine data anonymisert eller slettet. Når undersøkelsen er avsluttet vil alle data vil slettet.

En av våre forskere vil kontakte deg på telefon i nærmeste fremtid for å informere deg om dette intervjuet og for å avtale tidspunkt for et eventuelt nytt intervju. Deltagelsen er selvfølgelig helt frivillig.

Dersom du selv ønsker å ta kontakt, kan du gjøre dette direkte på e-post til Øyvind Tjore: otjore@c2i.net, på telefon: 92 856 448 eller til undertegnede.

Med vennlig hilsen

Fanny Duckert, Prosjektleder

Vedlegg D

Samtykkeerklæring

SAMTYKKEERKLÆRING VED INNSAMLING OG BRUK AV PERSONOPPLYSNINGER TIL FORSKNINGSPROSJEKTET I OFFENTLIGHETENS SØKELYS

Jeg gir mitt samtykke til at informasjon som er hentet inn fra meg kan benyttes i prosjektet I offentlighetens søkelys . Følgende forutsetninger ligger til grunn for samtykket:

- All informasjonen skal behandles konfidensielt.
- Ved publisering skal alle data anonymiseres slik at min person ikke kan knyttes til informasjonen.
- Det er kun prosjektmedarbeidene som får tilgang til prosjektets data.
- Prosjektmedarbeidene er underlagt taushetsplikt.
- Jeg kan når som helst velge å trekke meg som informant i prosjektet. Mine data vil da bli slettet.
- Når undersøkelsen er avsluttet vil alle data bli slettet.

Sted: _____ Dato: _____ Navn: _____